

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012 - 2015 Z LAT 2012 - 2013

BPRWŁ

Biuro

Planowania Przestrzennego
Województwa Łódzkiego
w Łodzi

ul. Sienkiewicza 3, 90-113 Łódź
tel./fax 042 630 57 69 do 72

promiure
łódzkie

Czas mija - pomniki pozostają

Sierpień 2014 r.

**Opracowanie wykonano w Biurze Planowania Przestrzennego
Województwa Łódzkiego w Łodzi
w Pracowni Opracowań Branżowych**

**DYREKTOR BIURA
PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W ŁODZI**

Ewa Paturalska - Nowak

**ZASTĘPCA DYREKTORA BIURA
PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W ŁODZI**

Agnieszka Jaszczyńska

**KIEROWNIK PRACOWNI:
Małgorzata Wrąbel-Budner**

**ZESPÓŁ AUTORSKI
Lidia Lamcha – główny projektant
Danuta Rycerz - starszy asystent**

SPIS TREŚCI

CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA	1
NOWE UWARUNKOWANIA PRAWNE	4
ŚRODKI FINANSOWE UZYSKANE NA REALIZACJĘ PROGRAMU	8
REALIZACJA CELU OPERACYJNEGO I REGIONALNY SYSTEM ZARZĄDZANIA DZIEDZICTWEM KULTUROWYM	18
REALIZACJA CELU OPERACYJNEGO II ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	27
REALIZACJA CELU OPERACYJNEGO III TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU	48
REALIZACJA ZADAŃ BĘDĄCYCH W KOMPETENCJI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA	60
WNIOSKI – OCENA REALIZACJI PROGRAMU NA PODSTAWIE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012-2015	66
REKOMENDACJE DO WPOnZ NA LATA 2016 -2019	74

CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA

CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA

Zarząd województwa artykułem 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z dnia 17 września 2003 r. z późniejszymi zmianami) został zobligowany do sporządzania na okres 4 lat wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami. Na mocy art. 87 ust. 3 w/w ustawy Sejmik Województwa Łódzkiego Uchwałą Nr XXVI/487/12 dnia 21 czerwca 2012 r. przyjął *Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012-2015* (Dz. U. Województwa Łódzkiego z dnia 5 września 2012 r. poz. 2735).

Celem niniejszego opracowania jest analiza i ocena realizacji celów i działań w latach 2012 – 2013 zapisanych w *Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2012-2015*.

Opracowanie sprawozdania z Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2012-2015 wynika z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z dnia 17 września 2003 r. z późniejszymi zmianami), który zobowiązuje zarząd województwa do sporządzenia takiego sprawozdania oraz przedstawienia go sejmikowi województwa co dwa lata. Sprawozdanie, zgodnie z wymogami w/w ustawy, zostaje również przekazane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków oraz Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

Głównym założeniem Programu są spójne działania w obrębie województwa prowadzące do zachowania jedności wielokulturowej regionu. **Jako wizję rozwoju przyjęto, że Łódzkie to:**

„Region spójny wizerunkowo, wyróżniający się różnorodnością walorów dziedzictwa kulturowego i spuścizny dziejowej, stanowiących podstawę wielokulturowej tożsamości województwa łódzkiego”.

Misja programu to: „Prowadzenie zintegrowanej polityki zarządzania dziedzictwem kulturowym, opartej na partnerskiej wielopodmiotowej współpracy, kształtowaniu świadomości społecznej i promocji różnorodności kulturowej”.

Celem strategicznym jest: „Zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego i spuścizny dziejowej”.

Program wskazuje **trzy cele operacyjne i siedem działań**, które zgodnie z zasadą planowania zintegrowanego wpisują się w Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 oraz Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego. Ich realizacja wymaga ścisłej współpracy i zaangażowania jednostek samorządowych wszystkich szczebli, instytucji rządowych odpowiedzialnych za ochronę zabytków, jednostek kulturalnych, naukowych i oświatowych oraz instytucji pozarządowych i prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych.

CELE I DZIAŁANIA

WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012–2015

Prace nad opracowaniem sprawozdania z realizacji *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012 – 2015* prowadzono w czterech etapach:

- **etap I – zebranie danych dotyczących podjętych działań** pozyskanych z instytucji branżowych odpowiedzialnych za realizację dokumentu;
- **etap II – dokonanie analiz szczegółowych dotyczących:**
 - podjętych działań oraz procesu realizacji poszczególnych celów i działań, w oparciu o pozyskany materiał uzupełniony przez wizję w terenie, bezpośredni wywiad z przedstawicielami samorządów lokalnych i instytucji branżowych oraz inne dostępne źródła m. in. wojewódzką bazę danych Biura Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, materiały promocyjne miast i gmin;
 - realizacji zadań dotyczących obiektów zabytkowych wskazanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w trakcie sporządzania WPOnZ;
 - stopnia realizacji przyjętych zadań będących w kompetencji samorządu województwa;
 - źródeł finansowania projektów wpisujących się w założone działania WPOnZ.

W/w analizie przeprowadzono w podziale na poszczególne cele operacyjne i działania wskazane w WPOnZ z uwzględnieniem źródeł ich finansowania oraz podmiotów realizujących.

- **etap III – sformułowanie wniosków z realizacji WPOnZ**, które również zawarto w treści podrozdziału każdego z celów WPOnZ;
- **etap IV – wskazanie rekomendacji i wniosków do WpOnZ na lata 2016– 2019**, wynikających m. in. z dotychczas prowadzonych działań ochronnych, zmian stanu dziedzictwa kulturowego, i zmian w finansowaniu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Zamierzeniem opracowanego sprawozdania obejmującego lata 2012-2013 jest zestawienie przeprowadzonych w tym okresie działań na rzecz zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem aktywności służącej promocji spuścizny historycznej naszego regionu. W tym celu opracowano zestawienie tabelaryczne przyjętych w Programie 31 wskaźników monitorowania i oceniono ich realizację. Następnie w podziale na trzy cele wskazano: zadania niezrealizowane, będące w trakcie realizacji, zrealizowane oraz te, które zostały zrealizowane powyżej zakładanego wskaźnika.

Należy stwierdzić, że w analizowanym okresie (2012-2013) ścisła współpraca w celu ochrony dziedzictwa kulturowego wpłynęła na postrzeganie zabytków jako materialnego zapisu historii, źródło narodowej dumy i tożsamości. Stworzono warunki dla realizacji ochrony zabytków a prowadzone działania wpłynęły na wzrost zainteresowania nie tylko cennymi obiektami, ale także historią i kulturą regionu. Zaczęto dostrzegać ważną rolę walorów krajobrazowych i turystycznych. W oparciu

o zabytkowe obiekty i obszary zaczęto rozwijać funkcje turystyczne, które stanowią coraz większą część budżetów samorządów, zwiększają zatrudnienie i dochody ludności, budują pozytywny wizerunek województwa. Zachowanie dziedzictwa kulturowego wiąże się bezpośrednio z ochroną środowiska przyrodniczego. Ta część spuścizny narodowej wymagała ustawicznego nadzoru i podejmowania wszelkich starań, aby zachować ją z całym bogactwem form. Zaczęto łączyć turystykę przyrodniczą z turystyką kulturową, by wspólnie stanowiły atrakcję dla mieszkańców, a także dla odwiedzających z kraju i z zagranicy.

Województwo łódzkie jest regionem o wyjątkowym dziedzictwie kulturowym. W miastach takich jak Łódź, Łowicz, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Łęczyca, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki czy Wieluń, a także w ich otoczeniu znajdują się unikatowe zabytki, które są niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturowego kraju. Spośród nich dwa obszary objęto wyższą formą ochrony zabytków – uznając Bazylikę Katedralną w Łowiczu i Opactwo Cystersów w Sulejowie za pomniki historii. W celu przywrócenia świetności tych miejsc udało się pozyskać środki na remonty, konserwację oraz promocję.

NOWE UWARUNKOWANIA PRAWNE

W wyniku wypełnienia obowiązku nałożonego na nasz kraj poprzez Ratyfikowaną przez Prezydenta Rzeczypospolitej Konwencję UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w styczniu 2013 roku uruchomił Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego –

stanowiącą spis istniejących na terenie naszego państwa przejawów kultury niematerialnej. Lista stanowi podstawę do przygotowywania wniosku o umieszczenie elementów dziedzictwa z terenu Polski na reprezentatywnej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Technicznymi aspektami prowadzenia Listy zajmuje się Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Boże Ciało w Łowiczu – cenne niematerialne dziedzictwo kulturowe.

W październiku 2013 roku przystąpiono do tworzenia Narodowego Programu Rewitalizacji Miast, którego inaugurację premier ogłosił w Łodzi - w rewitalizowanej zabytkowej elektrociepłowni EC1. Podjęte działania są dużą szansą dla zdegradowanej, poprzemysłowej Łodzi. Dokument

w sposób szczególny traktuje Łódź, Wałbrzych i Bytom z uwagi na skalę potrzeb rewitalizacyjnych

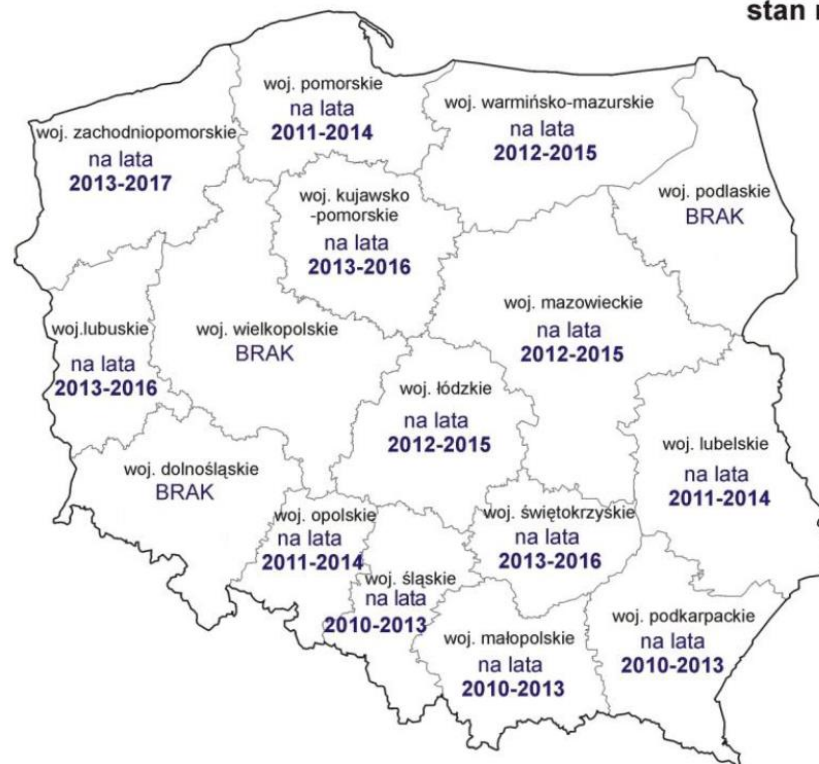

Potrzeby rewitalizacyjnej zdegradowanych zabytków Łodzi

Na koniec września 2013 r. opracowano projekt Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016.

Rada Ministrów 24 czerwca 2014 r. przyjęła Krajowy Program Ochrony Zabytków. Dokument ujmuje m. in. wszystkie wykonane w Kraju wojewódzkie programy opieki nad zabytkami.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami stan na 2013 r.

Źródło MKiDN

Krajowy Program zakłada poniżej zestawione cele i kierunki działań.

Cel główny <i>Krajowego Programu</i> Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków		
Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
<i>Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce</i>	<i>Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków</i>	<i>Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji</i>
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
<ol style="list-style-type: none"> 1. Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych. 2. Przygotowanie ratyfikacji <i>Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego</i>. 3. Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską. 4. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego. 5. Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych. 6. Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków. 7. Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach. 2. Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną. 3. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków. 4. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie ratyfikacji <i>Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa</i>, Faro 2005. 2. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych. 3. Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu. 4. Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

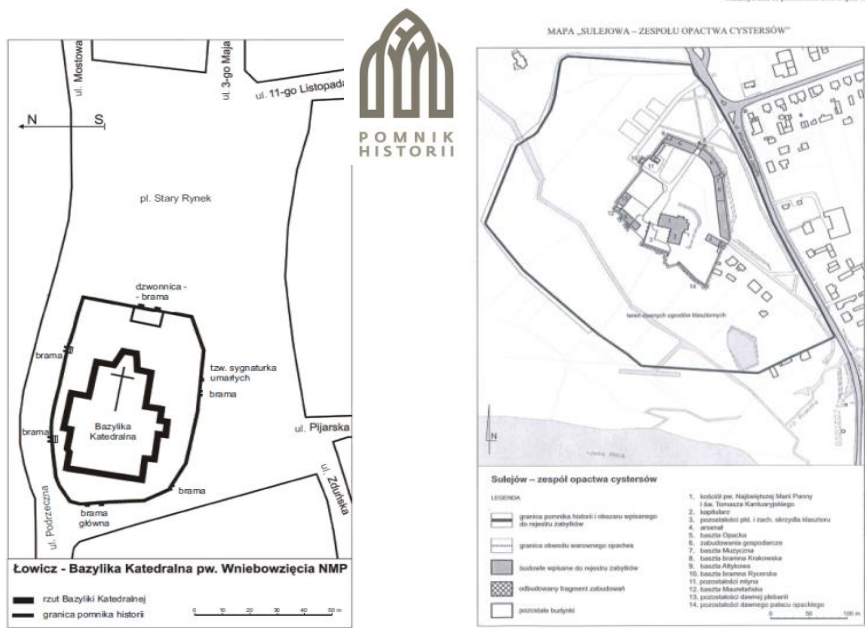
Źródło MKiDN

Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nadające miana pomników historii dla obszarów zabytkowych z województwa łódzkiego

Na podstawie art. 15. ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z dnia 17 września 2003 r. z późniejszymi zmianami) Prezydent Rzeczypospolitej dnia 22 października 2012 r. w drodze rozporządzenia uznał za pomniki historii następujące obszary: „Łowicz- Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny” (poz. 1239) i „Sulejów – Zespół Opactwa Cystersów” (poz. 1242).

Załącznik do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej
Pozycji z dnia 22 października 2012 r. (poz. 1242)

Załącznik do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej
Pozycji z dnia 22 października 2012 r. (poz. 1239)

Obszary uznane za pomniki historii

Celem ochrony powołanych pomników historii jest zachowanie obszarów o wysokich wartościach artystycznych materialnych i niematerialnych. Zespół Opactwa Cystersów jest przykładem warownego założenia klasztorowego, odznaczającego się wyjątkową autentycznością substancji zabytkowej oraz powiązań z otaczającym krajobrazem. Bazylika Katedralna w Łowiczu stanowi cenny obiekt architektury sakralnej o bogatym wyposażeniu w dzieła sztuki, autorstwa najwybitniejszych artystów Rzeczypospolitej pomiędzy XVI i XVII w. – będący dawną świątynią rezydencjalną, a także nekropolią arcybiskupów gnieźnieńskich i Prymasów Polski, pełniących podczas elekcji i w okresach bezkrólewia funkcje Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

ŚRODKI FINANSOWE UZYSKANE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

ŚRODKI FINANSOWE UZYSKANE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Działania podejmowane na rzecz dziedzictwa kulturowego związane z rewitalizacjami, remontami i modernizacjami oraz konserwacją zabytków a także upowszechnianiem regionalnego dziedzictwa były finansowane zarówno ze środków własnych województwa, jak i zewnętrznych (krajowych i europejskich). W analizowanym okresie dotacje przeznaczone na zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu pochodziły z następujących źródeł:

1. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN),
2. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007–2013,
3. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013,
4. Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
5. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013,
6. Budżetu Samorządu Województwa Łódzkiego,
7. Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
8. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
9. Budżetów gminnych jednostek samorządowych.

Ad. 1.

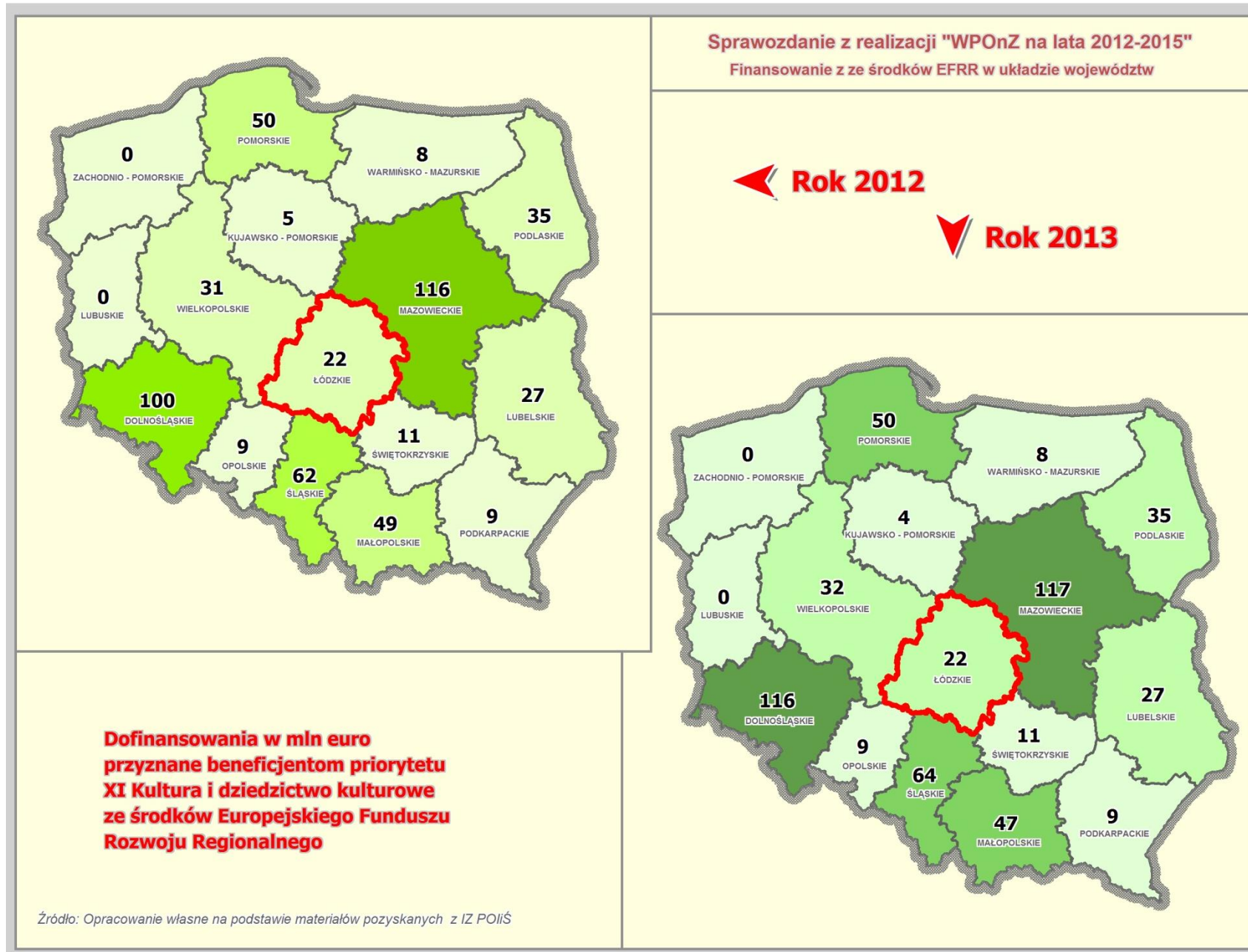
Województwo łódzkie otrzymało środki z **MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO** w ramach **Programu „Dziedzictwo Kulturowe”**.

Kwota uzyskanych dotacji z MKiDN przekazana na rewaloryzację zabytków nieruchomości i ruchomych w ciągu dwóch lat (2012–2013) wynosiła **2 283 191,50 PLN**. W 2012 roku dofinansowanie projektów osiągnęło kwotę **1 348 191,55** W 2013 roku kwota dofinansowania projektów to **935 000,00 PLN**. Dotacje otrzymały m. in. parafie na przeprowadzenie prac remontowych kościołów, ośrodki muzealne w Łowiczu, Piotrkowie Trybunalskim, Parowozownia w Skierniewicach i gmina Rokiciny na rewaloryzację parku w Popielawach. Największą kwotę w wysokości 500 000 zł otrzymała parafia rzymskokatolicka pw. św. Marii Magdaleny w Leźnicy Małej na przeprowadzenie prac remontowych kościoła.

Ad. 2.

Dofinansowanie w ramach **PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007 – 2013**” z obszaru województwa łódzkiego otrzymały projekty w ramach priorytetu XI „Kultura i dziedzictwo kulturowe”, Działania 11.3 Infrastruktura szkolnictwa artystycznego.

Koszt projektów dofinansowywanych z Programu Operacyjnego Infrastruktury i Środowiska na lata 2007-2013 określono na 176 290 757,54 PLN, z czego **152 045 665 PLN** przeznaczono na powstanie budynków dydaktycznych artystycznych szkół wyższych w Łodzi - w tym Akademii Muzycznej, Akademii Sztuk Pięknych i Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej.

Ad. 3.

Dofinansowanie w ramach **REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO NA LATA 2007-2013**

Łączna dotacja przyznana na przestrzeni lat 2012-2013 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego wyniosła **373 774 329 PLN**.

Dofinansowane projekty są to kluczowe dla regionu inwestycje o charakterze wielkoskalowym m. in. z Aleksandrowa Łódzkiego, Belchatowa, Inowłódza, Łęczycy, Łowicza, Łodzi, Pabianic, Piotrkowa Trybunalskiego, Opoczna, Poddębic, Radomska, Rawy Mazowieckiej, Skierniewic, Sieradza, Tomaszowa Mazowieckiego, Uniejowa, Zgierza.

Wszystkie projekty inwestycyjne, które skorzystały z funduszy strukturalnych dotyczyły obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków. Inwestycje musiały być ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji lub Zintegrowanym Programie Rozwoju Lokalnego i wykazywać wpływ na rozwój regionu oraz ożywienie społeczno-gospodarcze terenów zdegradowanych.

Trakt wielu kultur w Piotrkowie Trybunalskim

Odnowione zabytki na Szlaku Bursztynowym

Ad. 4.

Dofinansowanie w ramach **EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ORIENTACJI I GWARANCJI ROLNEJ** oraz **EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROLNEGO NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH**

W 2012 i 2013 roku sfinansowano zadania z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013” na kwotę **5 426 120,92 PLN**. Uzyskane środki zostały przeznaczone na inwestycje mające na celu podniesienie atrakcyjności turystycznej gmin poprzez budowę, rewaloryzację oraz remonty wartościowych obiektów na ich terenie.

Ad. 5.

Dofinansowanie w ramach **PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI NA LATA 2007-2013**

Niektóre przedsięwzięcia z zakresu kultury otrzymały także dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dotyczyło to zwłaszcza imprez o charakterze folklorystycznym, takich jak np. dożynki. Z analizy wynika, że w odniesieniu do kultury z tego rodzaju

ŁÓDZKI KAPITAŁ LUDZKI
Biuletyn informacyjny Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Województwie Łódzkim

funduszy w latach 2012-2013 skorzystało kilka gmin z województwa łódzkiego, a jednostkowe dofinansowanie projektów wynosiło od **30 000** do **50 000 PLN**.

Nagrodzone projekty dofinansowane ze Środków Unii Europejskiej w ramach Ad.1-5 .

W organizowanych konkursach nagradzane zostały najlepsze przedsięwzięcia dotyczące m. in. zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz rewitalizacji, które otrzymały dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

W organizowanym cyklicznie konkursie „Polska pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” w 2009 roku nagrodę otrzymało Muzeum Sztuki w Łodzi za projekt „Modrenizacja i adaptacja XIX wiecznego budynku pofabrycznego” i gmina Uniejów za inwestycje pod nazwą

„Budowa produktu turystycznego Termy Uniejów” .
W 2013 roku nagrodę otrzymała powtórnie, gmina Uniejów za projekt „UNIEJÓW - pierwsze w Polsce uzdrowisko termalne”.

W tym samym roku Grand Prix na targach EXPO REAL w Monachium i Prime Property Prize 2013 – uzyskała zrewitalizowana Fabryka Grohmana.

Ad.6.

Dotacje i dofinansowanie z budżetu **SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, w ramach budżetu województwa zarezerwował środki na prace remontowe obiektów zabytkowych w 2012 – 2 000 000,00 PLN i w 2013 - 1 500 000,00 PLN. Największe kwoty w wysokości 150 000,00 PLN przyznano w 2012 roku

na prace konserwatorskie wieży kościoła pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła w Pabianicach i wykonanie prac konserwatorskich, i restauratorskich przy zabytkowych XIX – wiecznych organach kościoła pw. św. Wawrzyńca w Kutnie, zakończenie III etapu prac konserwatorskich Mauzoleum Silbersteinów w Łodzi i remont kościoła w Widawie. Natomiast w roku 2013 najwyższe dotacje w wysokości 112 500,00 PLN przyznano na remont i wymianę podłogi drewnianej w nawie głównej i nawach bocznych w budynku kościoła ewangelicko - augsburskiego w Piotrkowie Trybunalskim, prace ratunkowe sklepienia, konserwację sztukaterii i polichromii w kościele Akademickim Panien Dominikanek w Piotrkowie Trybunalskim, remont kościoła Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Rawie Mazowieckiej i remont kościoła parafialnego pw. św. Rocha w Konopnicy.

Łączna kwota dotacji w latach 2012 - 2013 wynosiła **3 500 000,00 PLN**.

Ad. 7.

Dotacje z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

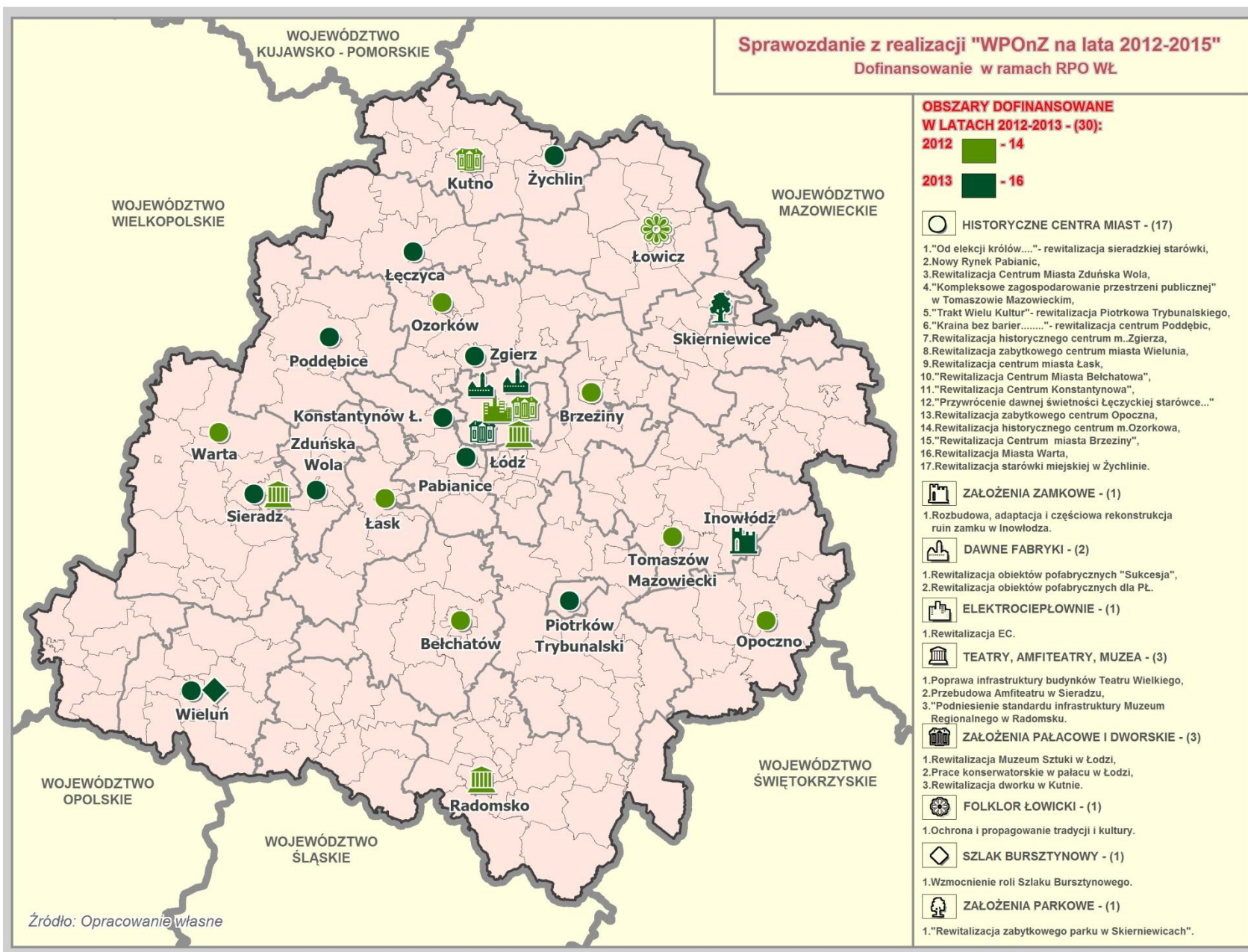
Ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomiono I edycję Konkursu w ramach Programu Priorytetowego: "Przyrodnicze perły województwa łódzkiego - program rewaloryzacji zabytkowych parków". Na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa w ramach konkursu przyznano dotacje w wysokości **15.000.000,00 PLN**. Środki te przeznaczone były na przeprowadzenie ważnych rewaloryzacji założeń zieleni i wykonanie prac leczniczo - pielęgnacyjnych drzew zabytkowych starodrzewów na terenie gmin.

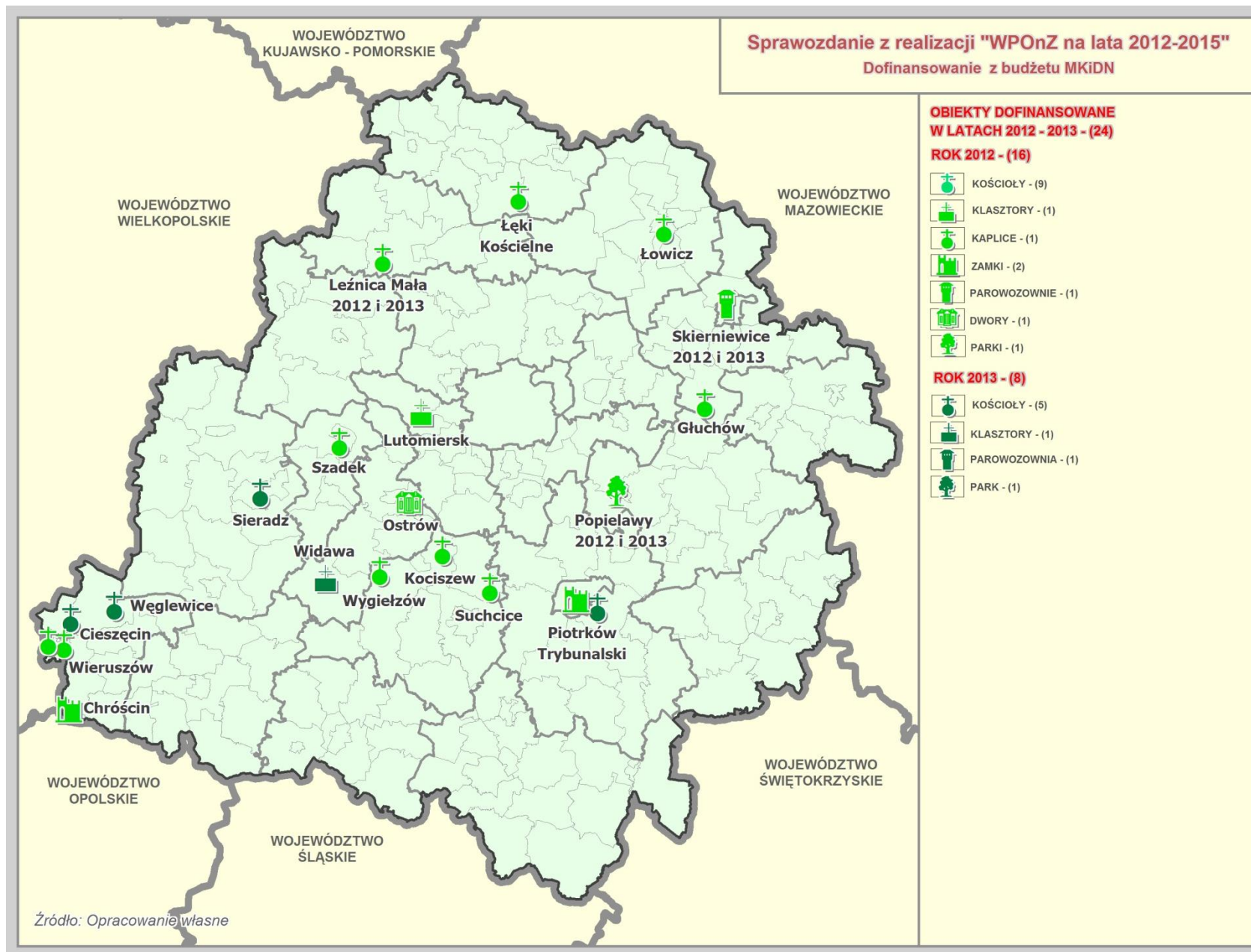
W wyniku pozyskanych środków przeprowadzono np. rewaloryzację prestiżowych dla województwa obszarów zabytkowych takich jak park Źródlika I w Łodzi, park im. Wiosny Ludów w Kutnie, "Ogród Zmysłów" w ramach projektu "KRAINA BEZ BARIER w Poddębicach wraz z rewitalizacją zespołu pałacowo - parkowego oraz nabrzeża Neru".

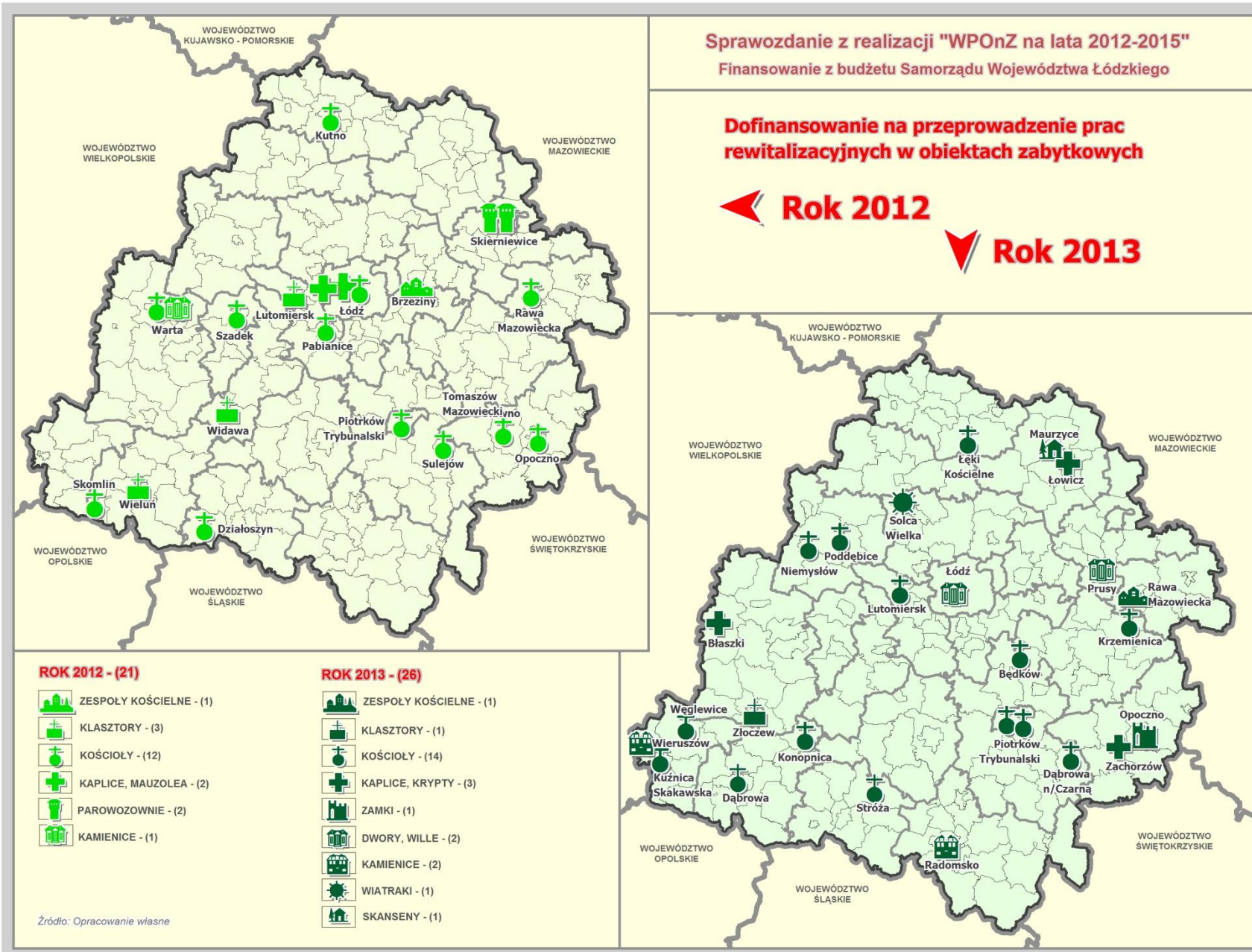
Ad. 8.

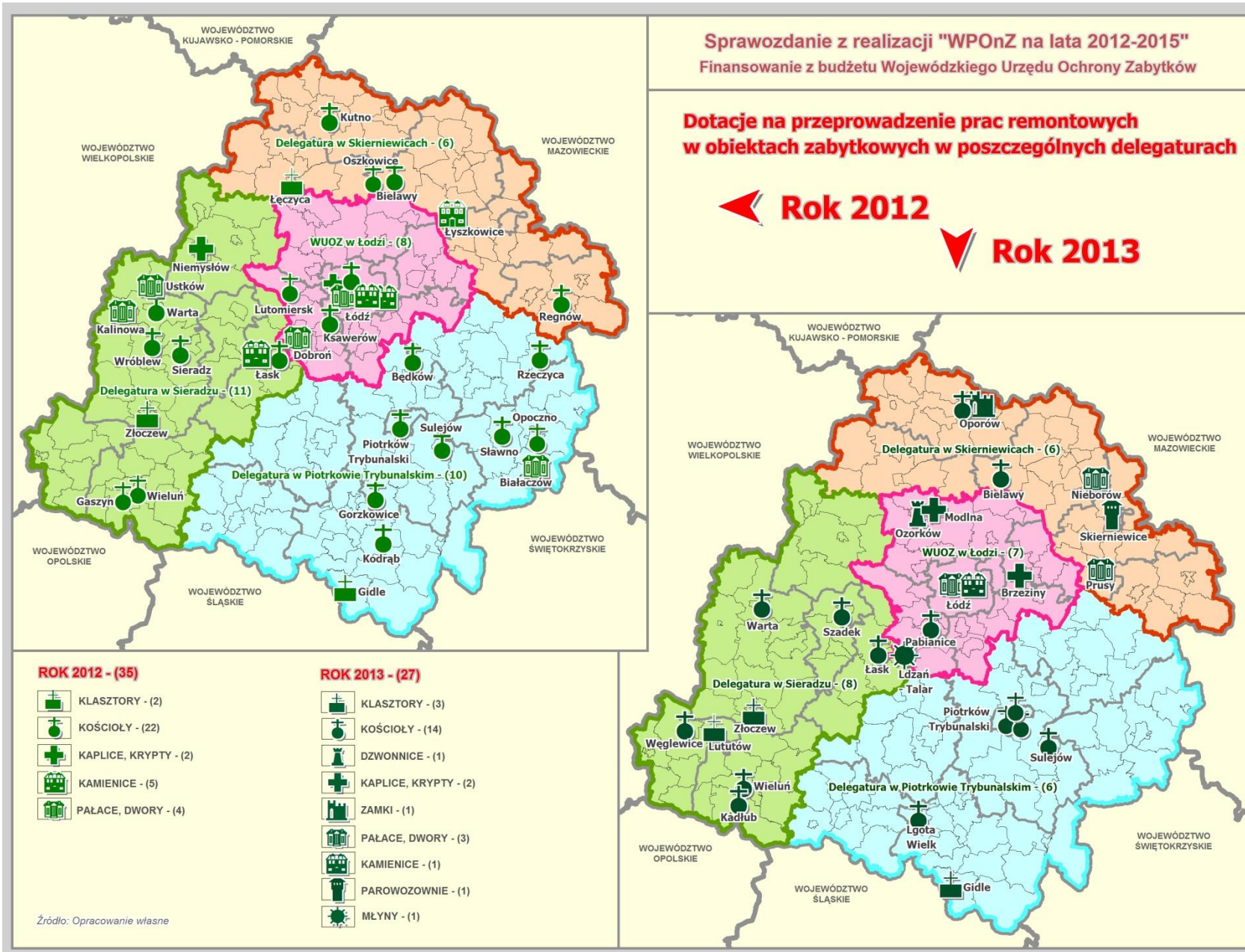
Dotacje z budżetu WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW

Łączna dotacja Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków na przestrzeni analizowanych lat wynosiła **2 375 500,00 PLN**. Kwoty przyznane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w 2012 r. wyniosły 1 250 000,00 PLN, natomiast w 2013 r. 1 125 000,00 PLN. w dużej części przeznaczone były na konserwacje obiektów sakralnych na terenie parafii wnioskujących o dotacje. Największą kwotę w wysokości 117 000,00, PLN przyznano w 2012 roku na remont kamienicy przy ul. Łąkowej 27A w Łasku. W 2013 roku największą dotację w wysokości 96 000,00 PLN uzyskał kościół farny rzymsko - katolicka pw. św. Jakuba w Piotrkowie Trybunalskim na prace przy szczycie schodkowym nawy głównej, szkarpach prezbiterium i sterczynach na przybudówkach.

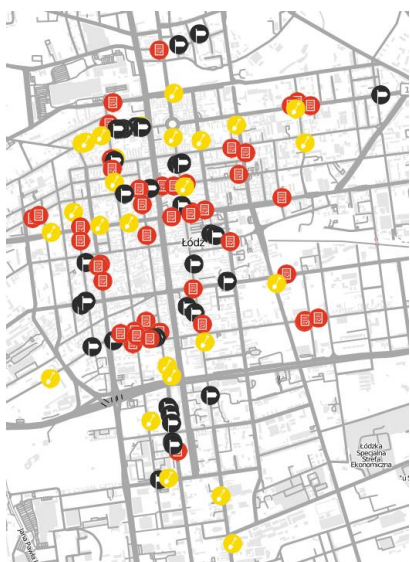
Ad. 9.

Dofinansowanie z budżetów

GMINNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDOWYCH

Jednostki samorządowe przeznaczały środki własne na promocję oraz zaktywizowanie twórczości i kultury lokalnej, imprezy kulturalne, renowację wartościowych obiektów sakralnych, świeckich i terenów zieleni, rozbudowę i odnowę infrastruktury kultury w gminach oraz na stworzenie brakujących dokumentów planistycznych dla gmin. Z uwagi na trudności w pozyskaniu konkretnych danych liczbowych dotyczących finansowania tych przedsięwzięć od samorządów lokalnych, niemożliwe było opracowanie całościowego zestawienia wysokości dotacji.

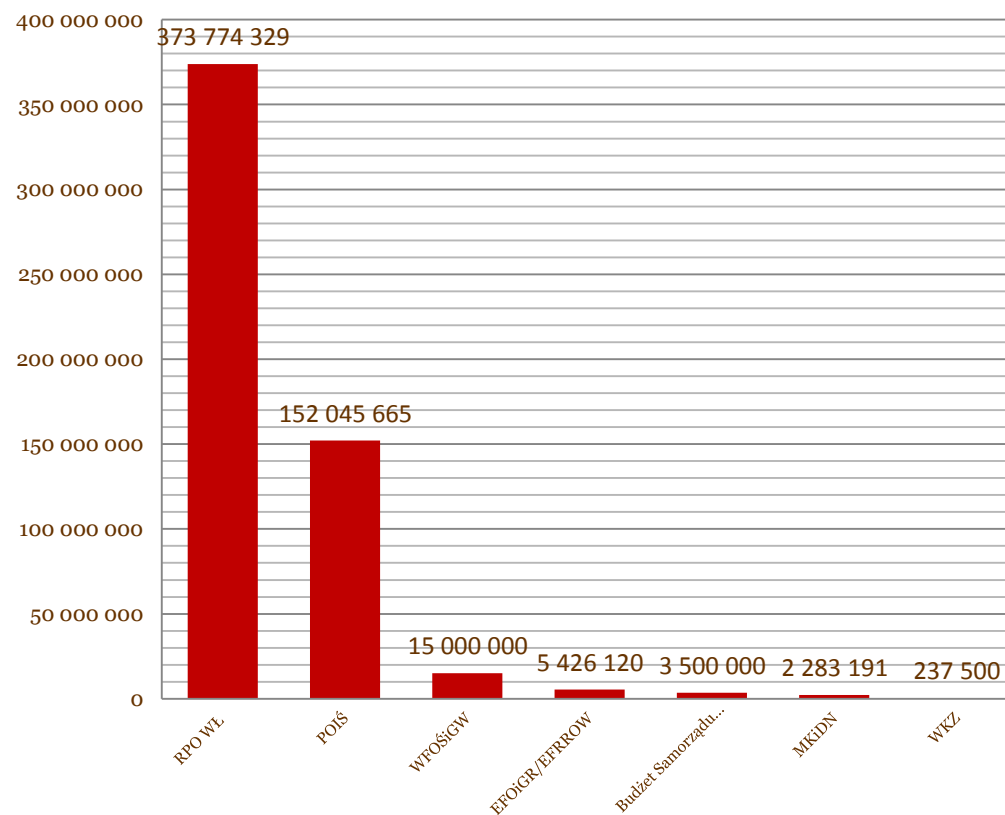
Największą inicjatywę podjęła Łódź wprowadzając projekt "Mia100 kamienic", którego realizacja pozwoliła zrewaloryzować 78 nieruchomości (tj. około 200 budynków), wydając około 56 milionów złotych. Miasto jednostkowo rewaloryzowało obiekty zabytkowe, zmierzając obecnie w kierunku rewitalizacji całych kwartałów zabudowy.

- Legenda
- Kamienica apromeknowana
 - Kamienica w renowacji
 - Kamienica na ślicie do odnowienia

<http://mia100kamienic.lodz.pl/>

Wysokość dotacji (w PLN) projektów mających na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego w województwie łódzkim wg wybranych źródeł finansowania w latach 2012-2013

RPO WŁ - Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
 POiŚ - Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013
 EFOiGR - Europejski Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej
 EFRRROW - Europejski Funduszu Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
 Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego (w tym Wieloletni Plan Inwestycyjny)
 MKiDN - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
 WKZ - Wojewódzki Konserwator Zabytków
 WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Źródło:

Opracowanie własne

REALIZACJA CELU OPERACYJNEGO I

REGIONALNY SYSTEM ZARZĄDZANIA DZIEDZICTWEM KULTUROWYM

CEL OPERACYJNY I**REGIONALNY SYSTEM ZARZĄDZANIA DZIEDZICTWEM KULTUROWYM**

Działania wobec zasobów dziedzictwa kulturowego prowadziło wiele podmiotów, zarówno rządowych, jak i samorządowych, społecznych i prywatnych. Nie wszystkie były jednak działaniami systemowymi i zintegrowanymi. Dlatego w celu prawidłowej ochrony oraz zachowania obiektów i obszarów zabytkowych dla przyszłych pokoleń, podjęto próby ich integracji m.in. poprzez utworzenie Geoportalu województwa łódzkiego, oraz internetowego serwisu informacji kulturalnych województwa łódzkiego „REGION KULTURY”. Zebranie i udostępnianie informacji nt. działań dotyczących dziedzictwa kulturowego przyczynia się do efektywnego gospodarowania dziedzictwem kulturowym, a tym samym wpływa na podniesienie atrakcyjności przestrzeni regionu.

Podjęmowane działania były realizowane w różnych formach partnerstwa: publiczno-publicznego, publiczno-społecznego, publiczno-prywatnego, z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi zarządzania finansowania, część z nich miała charakter systemowy.

Szczególną rolę w budowaniu systemu odgrywały jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Funkcję koordynatora pełnił samorząd województwa.

Rozpoczęte działania spowodowały lepszy przepływ informacji pomiędzy podmiotami zajmującymi się ochroną zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wymianę doświadczeń.

Dotychczas nie stworzono zakładanej w WPOnZ na lata 2012-2015 profesjonalnej platformy informacyjnej w zakresie zarządzania

dziedzictwem kulturowym. Podjęto jednak wielopodmiotową współpracę partnerską, w tym ze środowiskiem naukowym. Pilna potrzeba współpracy spowodowała wspólne działania organizacyjne konferencji tematycznych i warsztatów, co spowodowało lepszy przepływ informacji pomiędzy podmiotami, umożliwiając podejmowanie na szerszą skalę działań w zakresie zintegrowanych działań naprawczych takich jak np. rewaloryzacje „Traktu wielu kultur” w Piotrkowie Trybunalskim, „Wzgórza Zamkowego” w Sieradzu wraz z budową traktu ul. Zamkowej. Projekty te są realizowane dzięki wspólnemu działaniu wielu podmiotów w tym związanych z infrastrukturą komunikacyjną oraz turystyką promocją przy wsparciu finansowym ze środków RPO WŁ. Uzyskany efekt przyczynił się do aktywizacji społecznej i gospodarczej obszarów poddanych zintegrowanym działaniom naprawczych a tym samym wpłynął na poprawę jakości życia mieszkańców.

W celu sprawnego koordynowania działań i bieżącej oceny realizacji założonych zadań powołano ciało merytoryczne do spraw tworzenia mechanizmów współpracy, zarządzania, realizacji i monitorowania Programu – Komisję do spraw realizacji Programu.

Działanie 1

Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym

Zadania zrealizowane:

- Powołano wojewódzką komisję do spraw tworzenia mechanizmów współpracy, zarządzania i monitorowania w sferze dziedzictwa kulturowego w regionie.

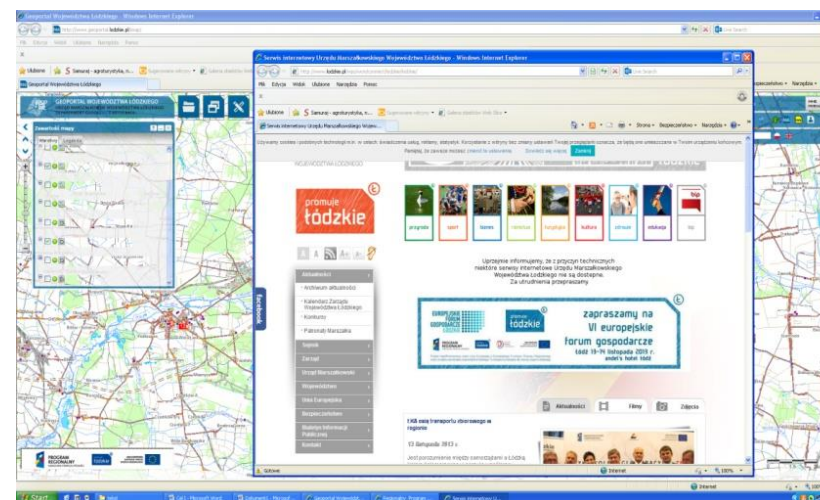
Zadania w trakcie realizacji:

- Prowadzona jest edukacja w zakresie kształcenia zdolności do współpracy w różnych formach organizacyjnych m. in poprzez odbywające się cyklicznie spotkania organizowane w Ramach Regionalnej Akademii Kadr Kultury takich jak: Konferencja Dyrektorów i Kustoszy Muzeów (organizowane trzykrotnie).
- Postępują działania edukacyjne w zakresie możliwości pozyskiwania środków finansowych na procesy rewitalizacji.
- Organizacja konferencji tematycznych, cyklicznych spotkań i warsztatów w celu wymiany doświadczeń na temat m.in. wykorzystania tradycyjnych i innowacyjnych technologii i dobrych praktyk w rewitalizacji i rewaloryzacji. Forum Naukowe PROREVITA (V edycja) zorganizowane w ramach realizacji projektu Łódzkie Intelktualne, Ogólnopolska Konferencja Kultura i Turystyka (VII edycja).

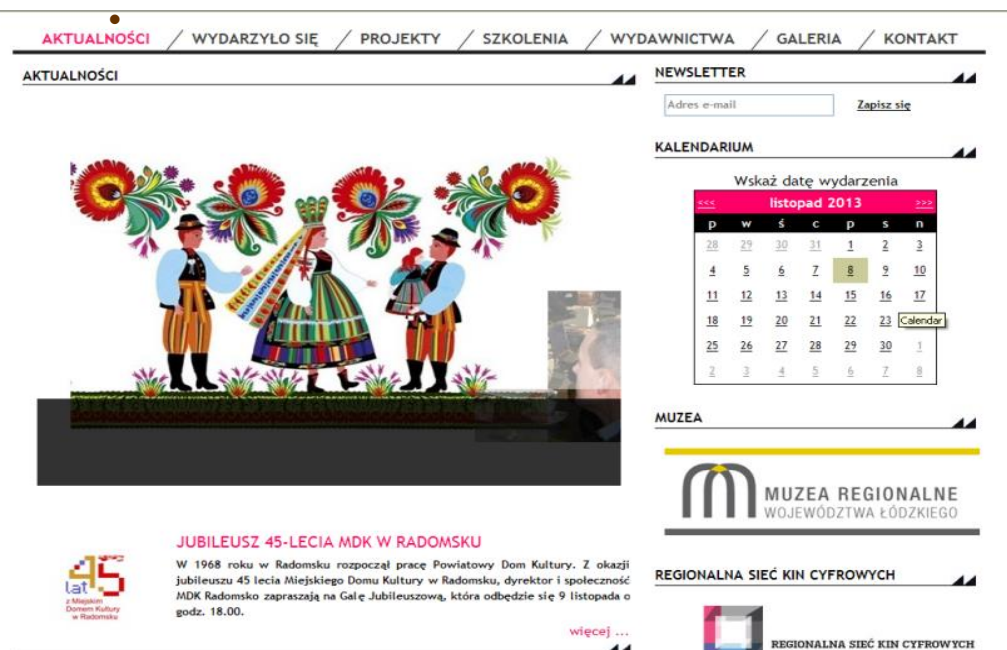
Prorevita 2012

- Następuje integracja funkcjonujących portali posiadających kompleksową i profesjonalną treść z zakresu m.in. zabytków, folkloru, produktów regionalnych, symboli kulturowych, pozwalającą wykreować markę „Łódzkie”.

<http://www.geoportal.lodzkie.pl>

- Prowadzona jest aktualizacja elektronicznego kalendarza imprez kulturalnych.

<http://regionkultury.pl/aktualnosci-kultura.aspx>

- Promowane są projekty zintegrowane dotyczące rewitalizacji i rewaloryzacji.
- Podjęto próby stymulowania działań w kierunku opracowania gminnych ewidencji zabytków.

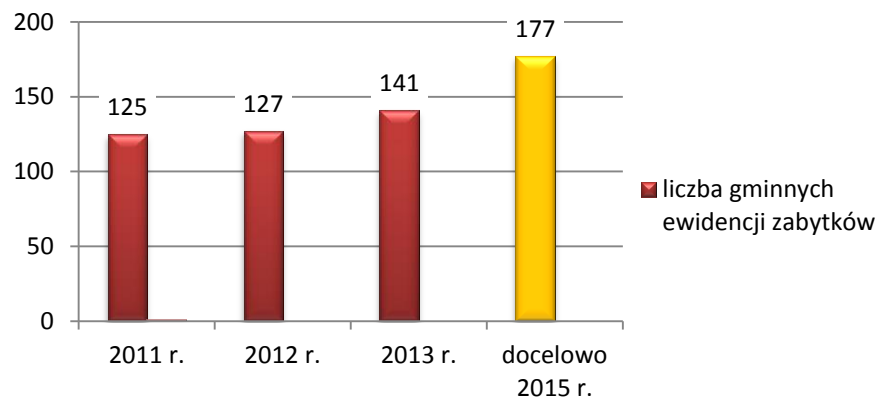
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków zaktualizował wojewódzką ewidencję zabytków.

Brak realizacji zadań:

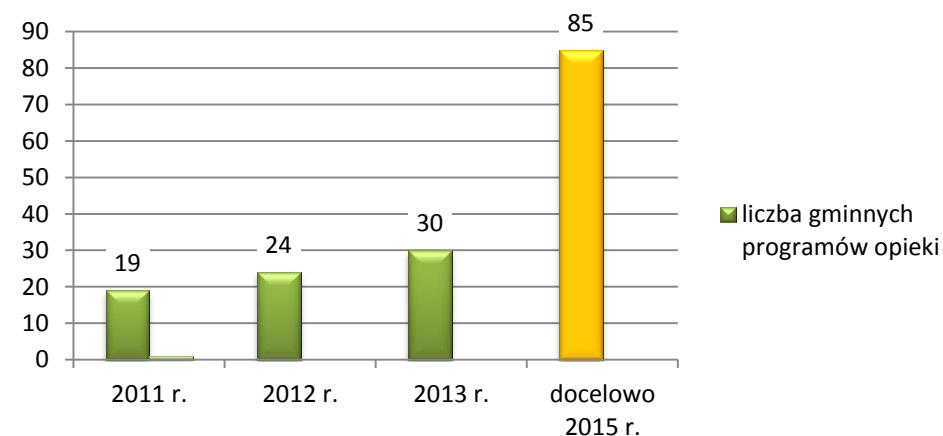
- Nie stworzono platformy informacyjnej zarządzania dziedzictwem kulturowym.
- Nie udało się stymulować działań prowadzących do powstawania gminnych programów opieki nad zabytkami.

WSKAŹNIK MONITOROWANY:	2011 r.	2012r.	2013 r.	docelowo 2015 r.	Poziom realizacji w %
• stworzenie platformy informacyjnej zarządzania dziedzictwem kulturowym	0	0	0	1	0
• liczba gminnych ewidencji zabytków	125	127	141	177	79
• liczba gminnych programów opieki nad zabytkami	19	24	30	85	35
• liczba powiatowych programów opieki nad zabytkami	2	3	4	11	36
• opracowanie wojewódzkiej ewidencji zabytków	0	0	1	1	100

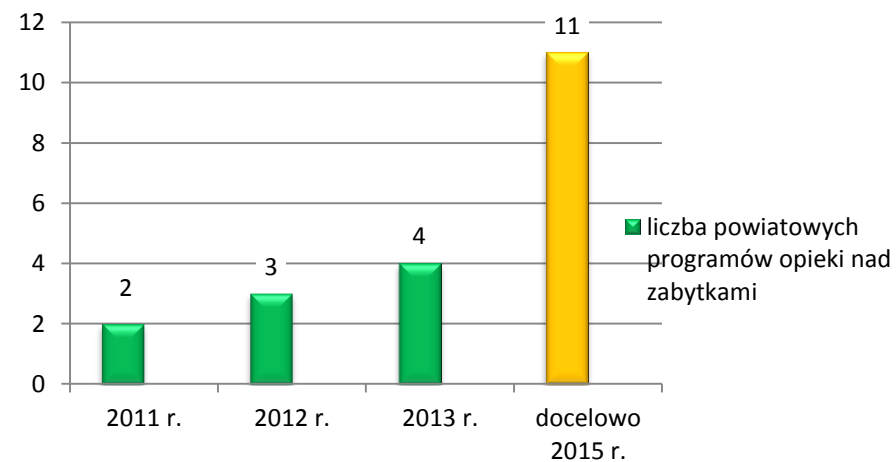
Wskaźnik
liczba gminnych ewidencji zabytków

Wskaźnik
liczba gminnych programów opieki

Wskaźnik
liczba powiatowych programów opieki nad zabytkami

Sprawozdanie z realizacji "WPOnZ na lata 2012-2015"

Cel I - Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym

Działanie 1, 2

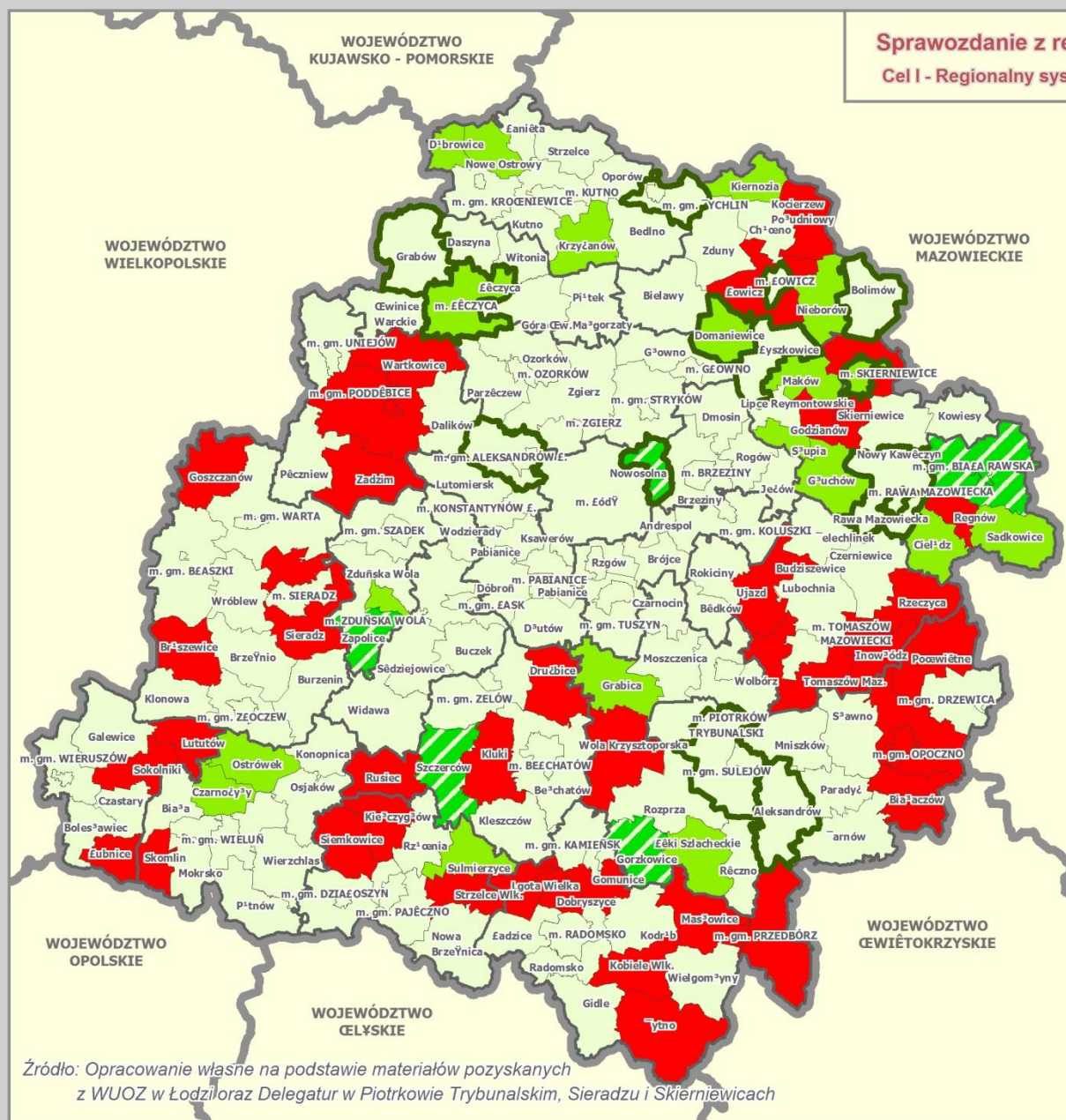
Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym i cyfryzacja zasobów ewidencyjnych dziedzictwa kulturowego w regionie łódzkim

GMINNE EWIDENCJE ZABYTKÓW

- WYKONANE DO KOŃCA 2011 R - (125)
- WYKONANE W LATACH 2012-2013 - (16)
- ZAKTUALIZOWANE W LATACH 2012 - 2013 - (5)
- BRAK GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ZAKŁADANEJ W WPOnZ NA LATA 2012-2015-(36)

DIGITALIZACJA GMINNYCH EWIDENCJI ZABYTKÓW

- W LATACH 2012 - 2013 - (13)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów pozyskanych z WUOZ w Łodzi oraz Delegatur w Piotrkowie Trybunalskim, Sieradzu i Skierniewicach

Sprawozdanie z realizacji "WPOnZ na lata 2012-2015"

Cel I - Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym

Działanie 1, 2

Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym i cyfryzacja zasobów ewidencyjnych dziedzictwa kulturowego w regionie łódzkim

GMINNE PROGRAMY OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- WYKONANE DO KOŃCA 2011 R - (19)
- WYKONANE W LATACH 2012-2013 - (11)

POWIATOWE PROGRAMY OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- WYKONANE DO KOŃCA 2011 R - (2)
- WYKONANE W LATACH 2012-2013 - (2)

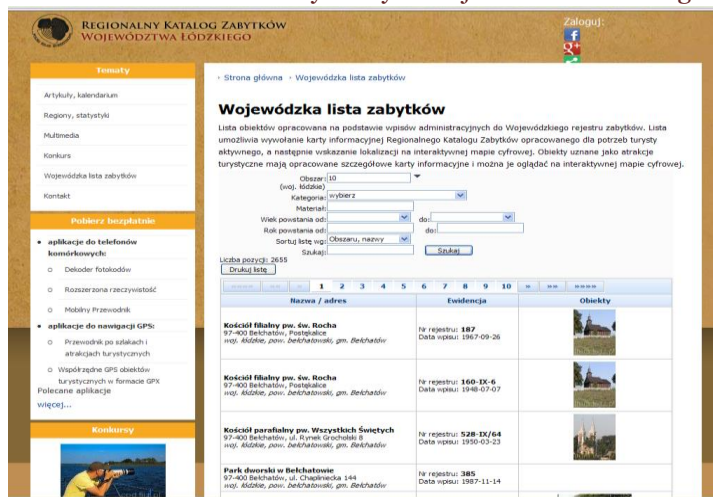
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów pozyskanych z WUOZ w Łodzi oraz Delegatur w Piotrkowie Trybunalskim, Sieradzu i Skierniewicach

Działanie 2

Cyfryzacja zasobów ewidencyjnych dziedzictwa kulturowego w regionie łódzkim

Zadania zrealizowane:

- Opracowano Regionalny Katalog Zabytków Województwa Łódzkiego, tworzący elektroniczną bazę danych o zasobach dziedzictwa kulturowego jako narzędzia umożliwiające generowanie danych o obiektach i obszarach zabytkowych województwa łódzkiego.

<http://www.kultura.lodz.pl/>

- powstał portal E-Zabytek utworzony przez NID.

Zadania w trakcie realizacji:

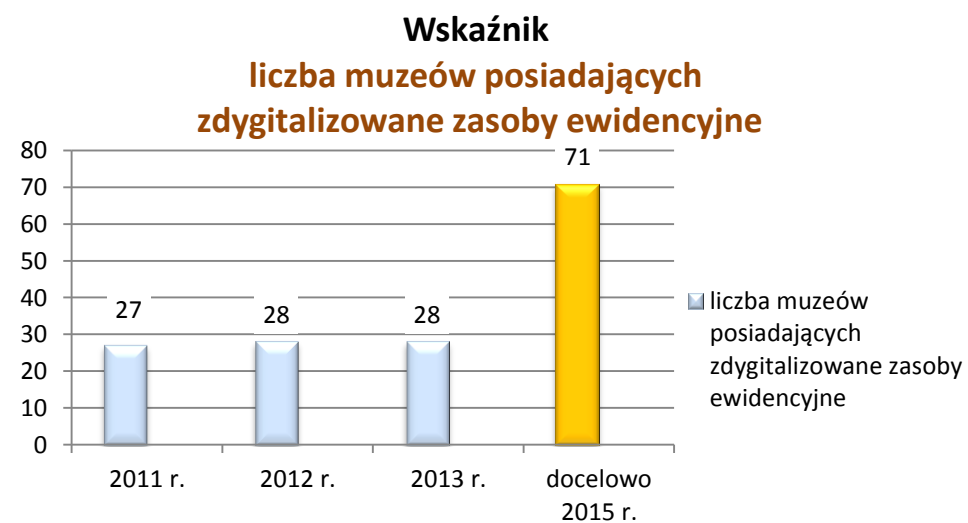
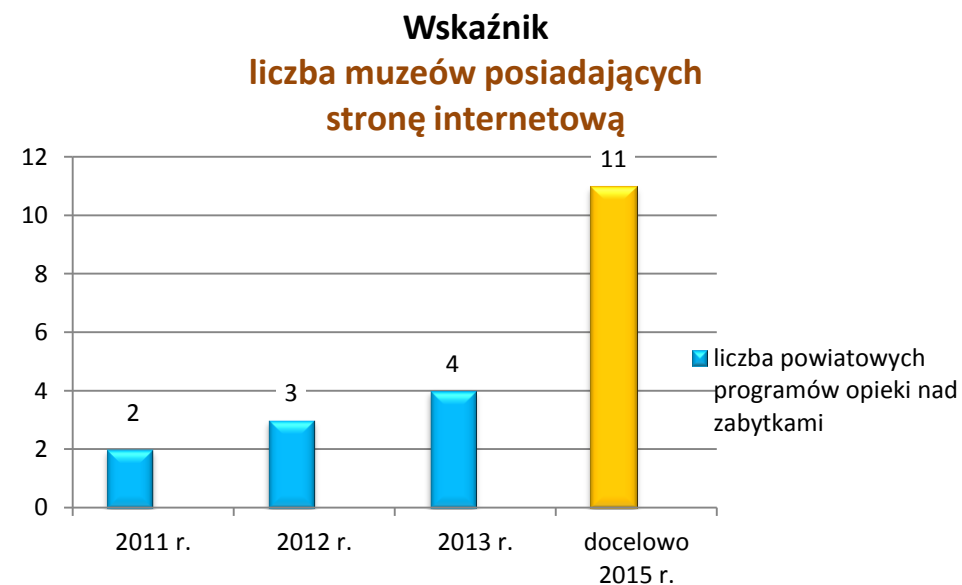
- Następuje tworzenie stron internetowych placówek muzealnych (dotychczas stworzono strony WWW w 86 % ośrodkach).
- Opracowano w formie cyfrowej wojewódzką ewidencję zabytków, jednak nie udostępniono wykazu obiektów w niej zamieszczonych na stronie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Brak realizacji zadań:

- Bardzo powolny postęp prac w zakresie cyfryzacji gminnych ewidencji zabytków. W latach zaledwie 13 ewidencji zabytków zostało udostępnionych w formie cyfrowej na stronach Urzędów Miast i Gmin, by mogły stanowić jednocześnie materiał edukacyjny i promocyjny, co stanowi tylko 14,4 % zakładanej liczby.
- Nie postępuje dygitalizacja zbiorów muzealnych. W latach 2012 – 2013 zdigitalizowano zaledwie zbiory nowopowstałego muzeum Giganty Mocy w Bełchatowie.

WSKAŹNIK MONITOROWANY:

	2011 r.	2012 r.	2013 r.	docelowo 2015 r.	Poziom realizacji w %
opracowanie i stworzenie elektronicznej bazy danych zasobów dziedzictwa kulturowego województwa łódzkiego	0	1	1	1	100
liczba zdigitalizowanych gminnych ewidencji zabytków	0	3	13	90	14
cyfryzacja wojewódzkiej ewidencji zabytków	0	0	1	1	100
liczba muzeów posiadających zdigitalizowane zasoby ewidencyjne	27	28	28	71	39
liczba muzeów posiadających stronę internetową	57	61	62	71	87

Wnioski

W efekcie realizacji Celu Operacyjnego I „Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym” szczególną uwagę zwraca obserwowana poprawa dostępu do zdigitalizowanych zasobów dziedzictwa kulturowego i rosnąca liczba portali integrujących dane o materialnych i niematerialnych walorach i zasobach regionu. Duże znaczenie w przybliżeniu dobrych praktyk m. in. w zakresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych odgrywały odbywające się konferencje, warsztaty i spotkania cykliczne.

Problemami pozostającymi do rozwiązania w tym zakresie są:

1. nadal niewystarczające działania stymulujące opracowywanie powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami a z istniejących dokumentów sporadycznie sporządzane są sprawozdania;
2. nadal niewystarczający wskaźnik wykonania gminnych ewidencji zabytków- około 80 %, co skutkuje brakiem ochrony obiektów poza wpisanymi do rejestru WKZ;
3. niewystarczające działania prowadzące do cyfryzacji zasobów gminnych ewidencji zabytków;
4. nikłe działania digitalizacyjne zbiorów muzealnych.

Obserwowana jest zmiana w następujących zakresach:

1. utworzono platformę - *Portal e-Zabytek* umożliwiającą dostęp do zdigitalizowanych zasobów dziedzictwa kulturowego;

2. na stronach internetowych udostępniono profesjonalne informacje m. in. o zabytkach regionu, walorach krajobrazowych, wydarzeniach kulturalnych;
3. nastąpiła integracja muzeów regionalnych województwa łódzkiego, cykliczne konferencje Dyrektorów i Kustoszy Muzeów Regionalnych z Województwa Łódzkiego sprzyjały wymianie doświadczeń i podejmowaniu zintegrowanych działań;
4. nastąpiła znaczna poprawa dostępności internetowej placówek muzealnych;
5. ukończono prace nad aktualizacjami ewidencji zabytków poszczególnych województw, co prowadzi do powstania krajowej ewidencji zabytków i możliwości sporządzania wojewódzkich programów opieki nad zabytkami w oparciu o wojewódzkie ewidencje zabytków.

REALIZACJA CELU OPERACYJNEGO II

ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

CEL OPERACYJNY II**ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO**

W WPOnZ na lata 2012 – 2015 za jedno z najważniejszych uznano zagadnienia związane z atrakcyjnością krajobrazu kulturowego. Wiąże się to bezpośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi i rewaloryzacyjnymi unikatowych struktur zabytkowych. W omawianym okresie podjęto wspólną inicjatywę organizacji konferencji służących wymianie doświadczeń samorządów lokalnych i inwestorów w procesach rewitalizacji.

Największa skala potrzeb związanych z degradacją struktur przestrzennych i aspektami społecznymi, nadal występuje w Łodzi i wymaga interwencji z poziomu państwa. Dużą szansę upatruje się w działaniach prowadzonych w kierunku tworzenia Krajowego Programu Rewitalizacji (uwzględniającego Łódź), którego założeniem jest aplikacja środków finansowych na działania rewitalizacyjne, zdegradowanych terenów, dzielnic miast oraz zadania w sferze kulturalnej i społecznej.

Rewitalizacje prowadzone w województwie w latach 2012-2013 były często kontynuacją wcześniej rozpoczętych prac, co powodowało ich bardziej kompleksowy charakter. Najlepsze realizacje oceniane były m. in. przez Łódzki Oddział Towarzystwa Urbanistów Polskich, który nagrodził 7 zrewaloryzowanych obszarów.

W roku 2012 były to:

- Miasto Tkaczy w Zgierzu
- rynek Starego Miasta w Sieradzu

oraz w roku 2013:

- Plac 11 Listopada w Łasku,
 - Park Miejski w Rawie Mazowieckiej,
- wyróżniono: Plac Jana Pawła II w Ozorkowie, Plac Wolności w Głownie, Plac Jagiełły w Wolborzu.

Efektom kompleksowo przeprowadzonych działań konserwatorskich jest uzyskanie miana pomnika historii przyznanego zrewaloryzowanej Bazylice Katedralnej w Łowiczu i zespołowi opactwa cystersów w Sulejowie.

W procesie kształtowania harmonijnego krajobrazu kulturowego istotny jest fakt powrotu do opracowywania studiów historycznych oraz katalogów budownictwa regionalnego dających wytyczne do opracowywanych dokumentów planistycznych i prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Istotnym problemem nadal pozostają niewystarczające działania naprawcze dla poprawy stanu zabytków. Mimo, że w Łodzi realizując od 2011 roku program „Mia100kamienic” odnowiono 78 nieruchomości (tj. około 200 budynków) nadal degradacja kamienic stanowi poważny problem miasta.

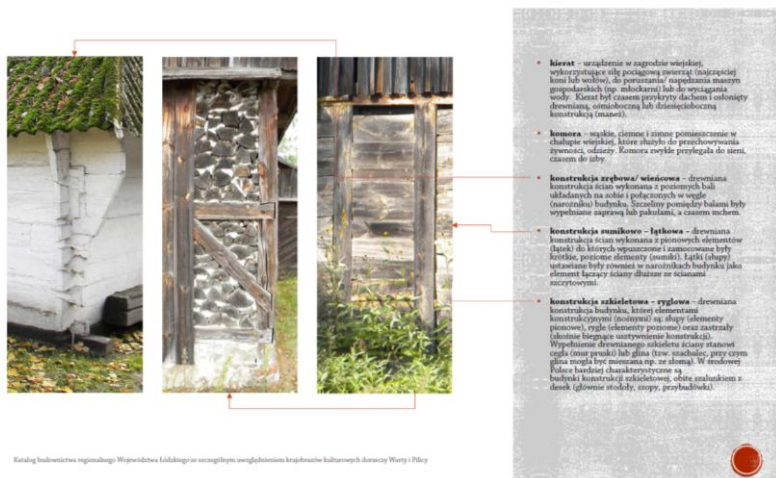
Działanie 3

Rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi

Zadania zrealizowane :

- Nastąpił przełom w opracowywaniu studiów historycznych stanowiących wytyczne w zakresie przeprowadzania kontrolowanego procesu rewitalizacji.
- Ustanowiono nagrody dla najlepszych prac naukowych i popularno-naukowych (m.in. habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich) dotyczących procesów rewitalizacyjnych w województwie łódzkim.

Zadania w trakcie realizacji

Część diagnostyczna Katalogu Budownictwa Regionalnego Województwa Łódzkiego ze szczególnym uwzględnieniem krajobrazów kulturowych dorzeczy Warty i Pilicy

- Opracowano diagnozę stanu do katalogu budownictwa regionalnego krajobrazów kulturowych dorzeczy: Warty i Pilicy, we współpracy m.in. z Politechniką Łódzką, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Narodowym Instytutem Dziedzictwa Oddziałem Terenowym w Łodzi i regionalistami.

Rewitalizacja EC1

- Kontynuowano kompleksowe działania rewitalizacyjne zabytkowych centrów miast, przestrzeni publicznych i zabytkowych zespołów zabudowy, przeprowadzane w oparciu o studia historyczne w ośrodkach miejskich i wiejskich, w tym w:

- 1 ośrodku o randze europejskiej: Łódź;
- 5 ośrodkach o randze krajowej: Łowicz, Łęczyca, Sieradz, Wieluń, Piotrków Trybunalski;

Rewaloryzacja obszaru w obrębie zamku w Łęczycy

- 5 ośrodkach o randze regionalnej: Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Uniejów, Wieruszów, Wolbórz;
- Podjęto lub kontynuowano prace rewitalizacyjne i rewaloryzacyjne w 33 spośród 57 ośrodków o randze lokalnej: Aleksandrów Łódzki, Bełchatów, Biała Rawska, Białaczów, Błaszki, Bolimów, Brzeziny, Działoszyn, Głowno, Gorzkowice, Grabów, Inowłódz, Konstantynów Łódzki, Kutno, Opoczno, Oporów, Osjaków, Ozorków, Pabianice, Pajęczno, Piątek, Poddębice,

Przedbórz, Radomsko, Rozprza, Sulejów, Tomaszów Mazowiecki, Warta, Zduńska Wola, Żelów, Zgierz, Żarnów, Żychlin.

Rewaloryzacja kościoła ewangelickiego w Aleksandrowie Łódzkim

- Przystąpiono do tworzenia Narodowego Programu Rewitalizacji Miast, stanowiący szeroko rozumianą wykładnię dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych oraz definiujący programy rewitalizacji jako ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych
- Podjęto działania w celu utworzenia Krajowej Sieci Najciekawszych Wsi stanowiącej element rozwoju obszarów wiejskich. WKZ wytypował Żłaków Borowy w gminie Zduny do zamieszczenia w Sieci. Żelechlinek i Sławno same podjęły inicjatywę zaistnienia w Krajowej Sieci Najciekawszych Wsi.

- Podjęto działania rewaloryzacyjne 8 układów zieleni w ramach „Programu rewaloryzacji zabytkowych parków – Przyrodnicze perły województwa łódzkiego”.

Brak realizacji zadań:

Brak działań rewitalizacyjnych w Nowosolnej

- Nie podjęto działań rewitalizacyjnych w:
 - 1 ośrodku o randze krajowej: Nowosolna,
 - 24 ośrodkach o randze lokalnej: Bąkowa Góra, Będków, Bolesławiec, Burzenin, Chełmo, Gidle, Kamieńsk, Kiernozia, Krośniewice, Łask, Łubnice, Majkowice, Mileszki, Parzęczew, Poświętne, Spała, Spycimierz, Stryków, Szadek, Tuszyn, Złaków Borowy, Złaków Kościelny, Złoczew, Żytno.

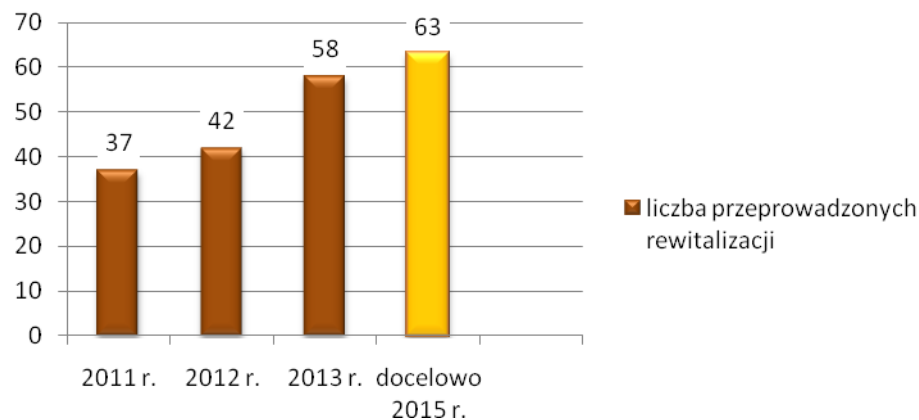

Brak działań rewitalizacyjnych w Bąkowej Górze

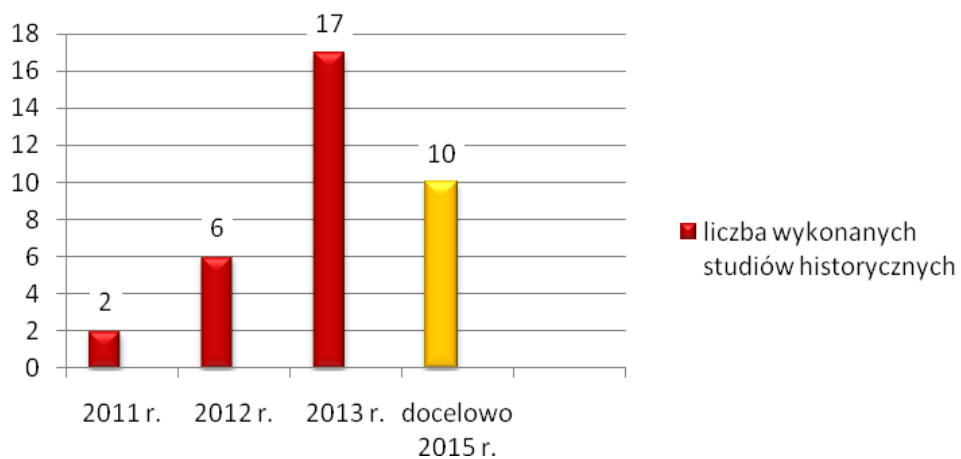
- Nie nastąpiła ewaluacja programów rewitalizacji ośrodków miejskich i wiejskich w województwie – nie przeprowadzono rankingu wykonanych programów rewitalizacji ośrodków historycznych.

WSKAŹNIK MONITOROWANY:	2011 r.	2012 r.	2013 r.	docelowo 2015 r.	poziom realizacji w %
• liczba przeprowadzonych rewitalizacji	37	42	58	63	93
• Liczba wykonanych studiów historycznych	2	6	17	10	170
• Liczba katalogów budownictwa regionalnego	0	0	1 diagnoza	2	50

Wskaźnik
liczba przeprowadzonych rewitalizacji

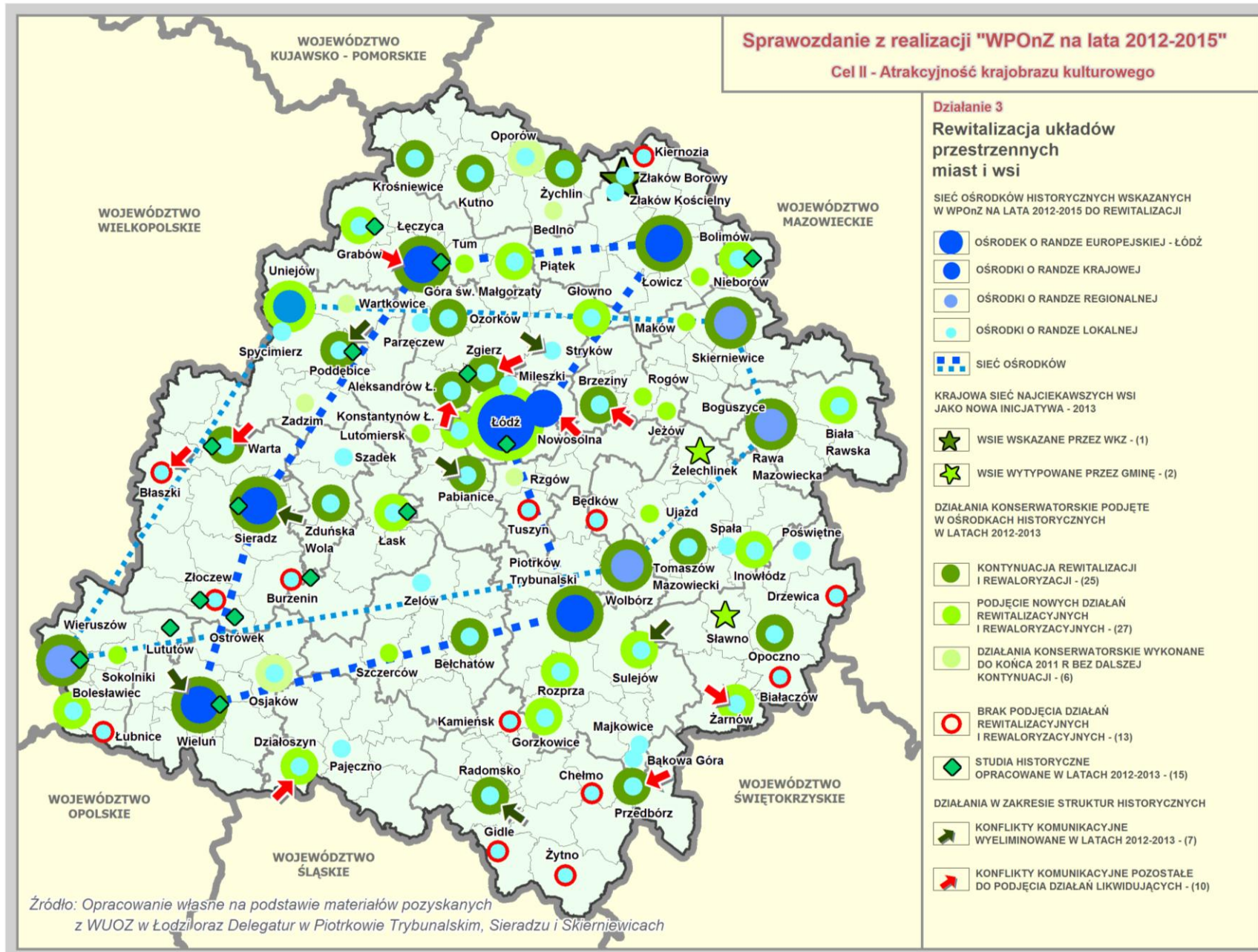

Wskaźnik
liczba wykonanych studiów historycznych

Stopień realizacji wskaźnika
rewitalizacja układów przestrzennych miast

Działanie 4

Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych

Zadania zrealizowane:

- Dwa prestiżowe obiekty z terenu województwa łódzkiego uznano przez Prezydenta RP za pomnik historii Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 października 2012 r.: Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (poz. 1239) i Sulejów – Zespół Opactwa Cystersów (poz. 1242).

Pomnik historii - Bazylika Katedralna w Łowiczu

Pomnik historii - Sulejów – zespół opactwa cystersów

Opracowano 3 wnioski o uznanie za pomniki historii następujących obszarów: Zespołu przestrzennego Arkadia – Nieborów, Archikolegiaty w Tumie, Fary w Piotrkowie Trybunalskim, oraz podjęto działania w kierunku opracowania wniosku dla kościoła w Boguszycach.

Proponowany pomnik historii – w Tumie

Wyremontowany zespół willowy Herbstów ul. Przędzalniana 72 w Łodzi

Zadania w trakcie realizacji:

- Podjęto działania na rzecz wpisu cmentarza żydowskiego w Łodzi na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
- Prowadzone są działania konserwatorskie w obiektach z listy zabytków reprezentatywnych, w wyniku których m. in. kolejnych 5 obiektów uzyskało stan bardzo dobry: kościół parafialny pw. św. Szczepana w miejscowości Koźle gm. Stryków, kościół w Łasku, zespół willowy Herbstów ul. Przędzalniana 72 w Łodzi (wł. Muzeum Sztuki, miejsce gdzie odbywają się koncerty i wystawy), willa L. Kindermana ul. Wólczańska 31/33 w Łodzi (Miejska Galeria Sztuki), dwór w Ustkowie (gm. Warta), co stanowi obecnie wzrost liczby

wyremontowanych zabytków z w/w listy do 48. Zaproponowano dodanie do listy obiektów reprezentatywnych kamienicy przy ul. Dominikańskiej 2 w Sieradzu (Muzeum Okręgowe), która wymaga przeprowadzenia kompleksowego remontu. Wnioskowano o dodanie do grona obiektów reprezentatywnych kamienicy przy ul. Dominikańskiej 2 w Sieradzu, także wymagającej przeprowadzenia remontu kapitalnego.

- Przeprowadzono prace rewaloryzacyjne zabytkowych układów zieleni: parków, ogrodów m. in. w miejscowościach: Krośniewice, Oporów, Skierniewice, Kutno, Kalinowa, Wrażca, Gostków oraz cmentarza żydowskiego w Łodzi., przy czym miejscowości Łanięta, Piątek, Poddębice, Pabianice, Chociw, Sokolniki, Łódź nie były wskazane w Programie a podjęte w nich działania są efektem realizacji projektu „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego- program rewitalizacji zabytkowych parków”.
- Prowadzono weryfikację stanowisk archeologicznych oraz podjęto prace badawcze zagrożonych stanowisk archeologicznych.

Brak realizacji zadań:

- Nie podjęto skutecznych działań stymulujących samorządy lokalne do tworzenia parków kulturowych mogących stanowić podstawę rozwoju turystyki kulturowej. W analizowanym okresie nie utworzono żadnego parku kulturowego.
- Nie podjęto prac konserwatorskich w 3 obiektach z listy zabytków reprezentatywnych zawartej w WPOnZ wskazanych przez WKZ: zespół pałacowo- parkowy Rzewuskich pl. Staszica 14 w Bratoszewicach (gm. Stryków), założenie parkowo – pałacowe w Krośniewicach, zespół dworski w Lubcu (gm. Szczerców).

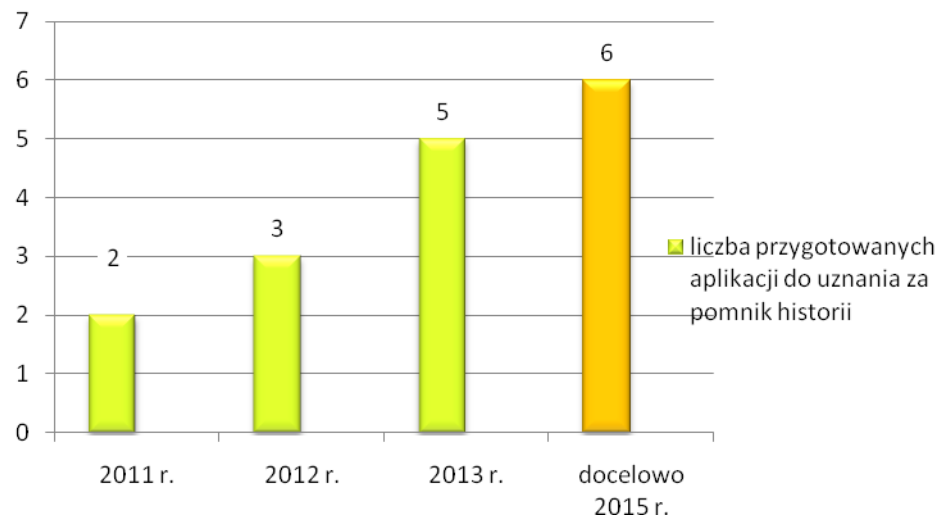

Wymagający remontu pałac w Krośniewicach

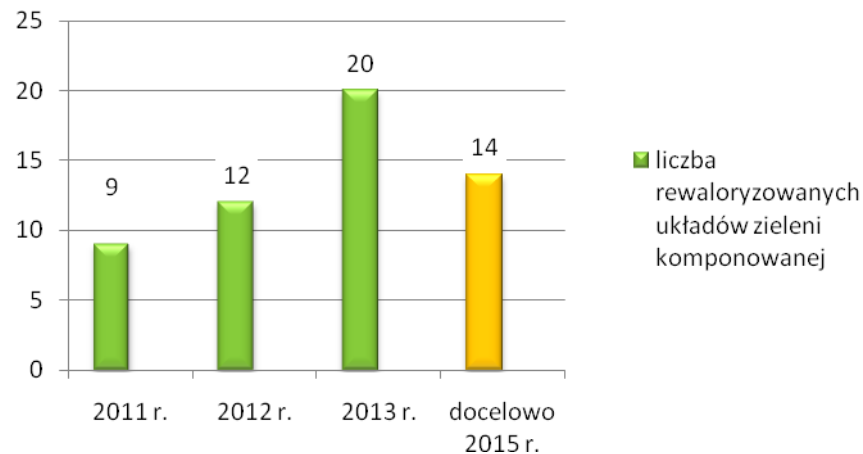
- Nie podjęto prac rewaloryzacyjnych zabytkowych układów zieleni: parków, ogrodów, w miejscowościach wskazanych w Programie: Białaczów, Bronów, Cieszanowice, Daszyna, Łódź–Olechów (cmentarz ewangelicki), Małków, Mroczyki Gościnne, Starce, Stawowiczki, Walewice, Wolbórz, Zadzim.

WSKAŹNIK MONITOROWANY:	2011 r.	2012 r.	2013 r.	docelowo 2015 r.	poziom realizacji w %
• liczba parków kulturowych	2	2	2	10	20
• liczba przygotowanych aplikacji o uznanie za pomnik historii	2	3	5	6	83
• liczba obiektów priorytetowych i obiektów dworcowych Kolei Warszawsko – Wiedeńskiej poddanych rewaloryzacji i remontom	129	130	132	132	100
• liczba rewaloryzowanych układów zieleni komponowanej	9	12	20	14	143

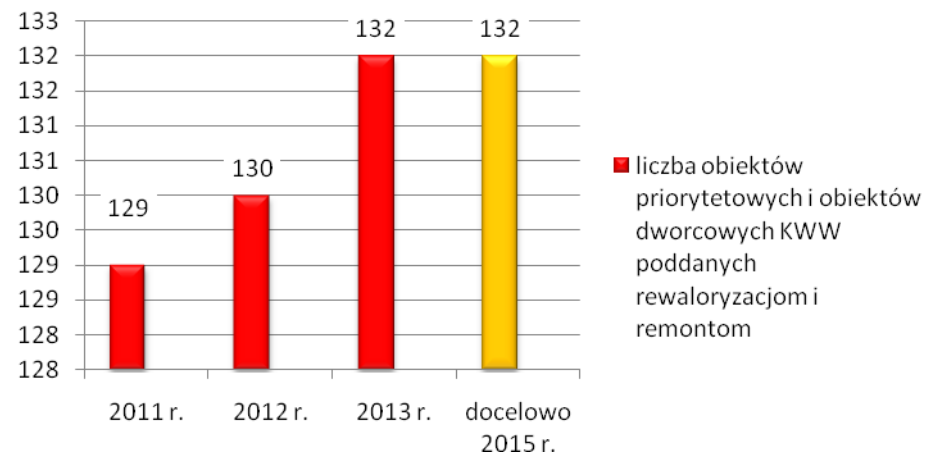
Wskaźnik
przygotowanych aplikacji do uznania
za pomnik historii

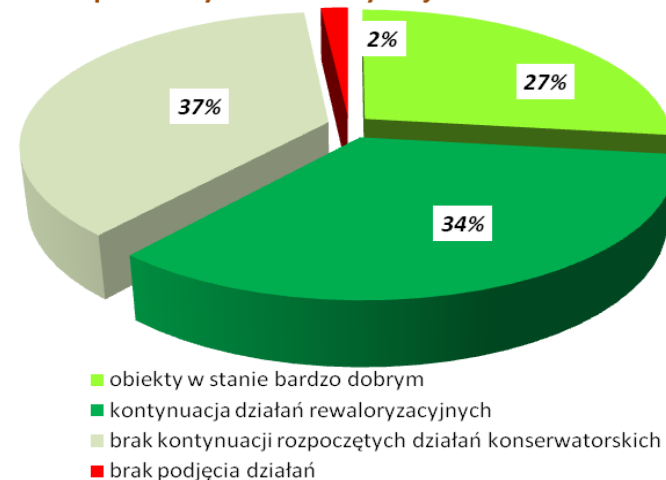
Wskaźnik
liczba rewaloryzowanych układów
zieleni komponowanej

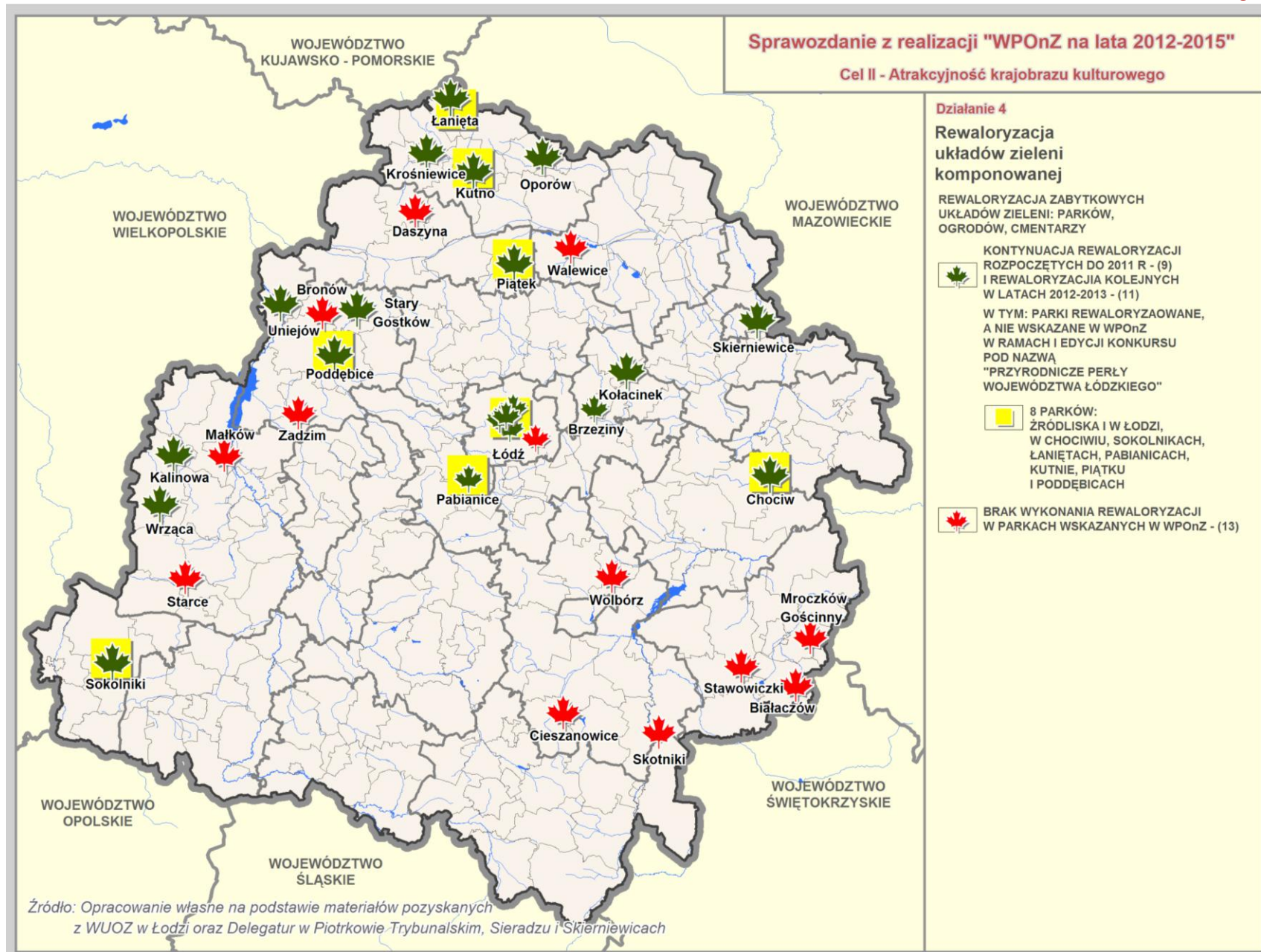

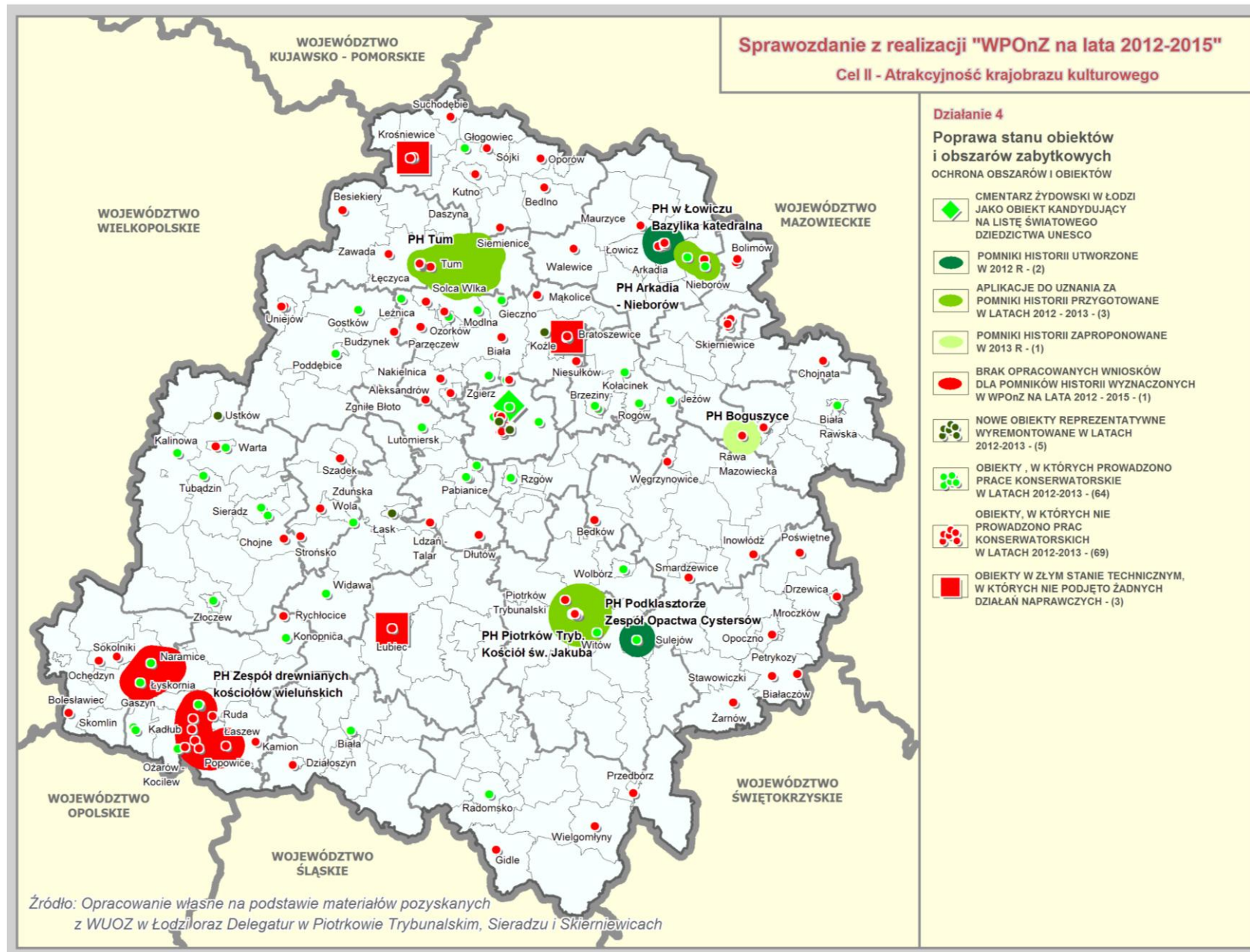
Wskaźnik
liczba obiektów priorytetowych
i obiektów dworcowych Kolei Warszawsko-
Wiedeńskiej poddanych rewaloryzacji
i remontom

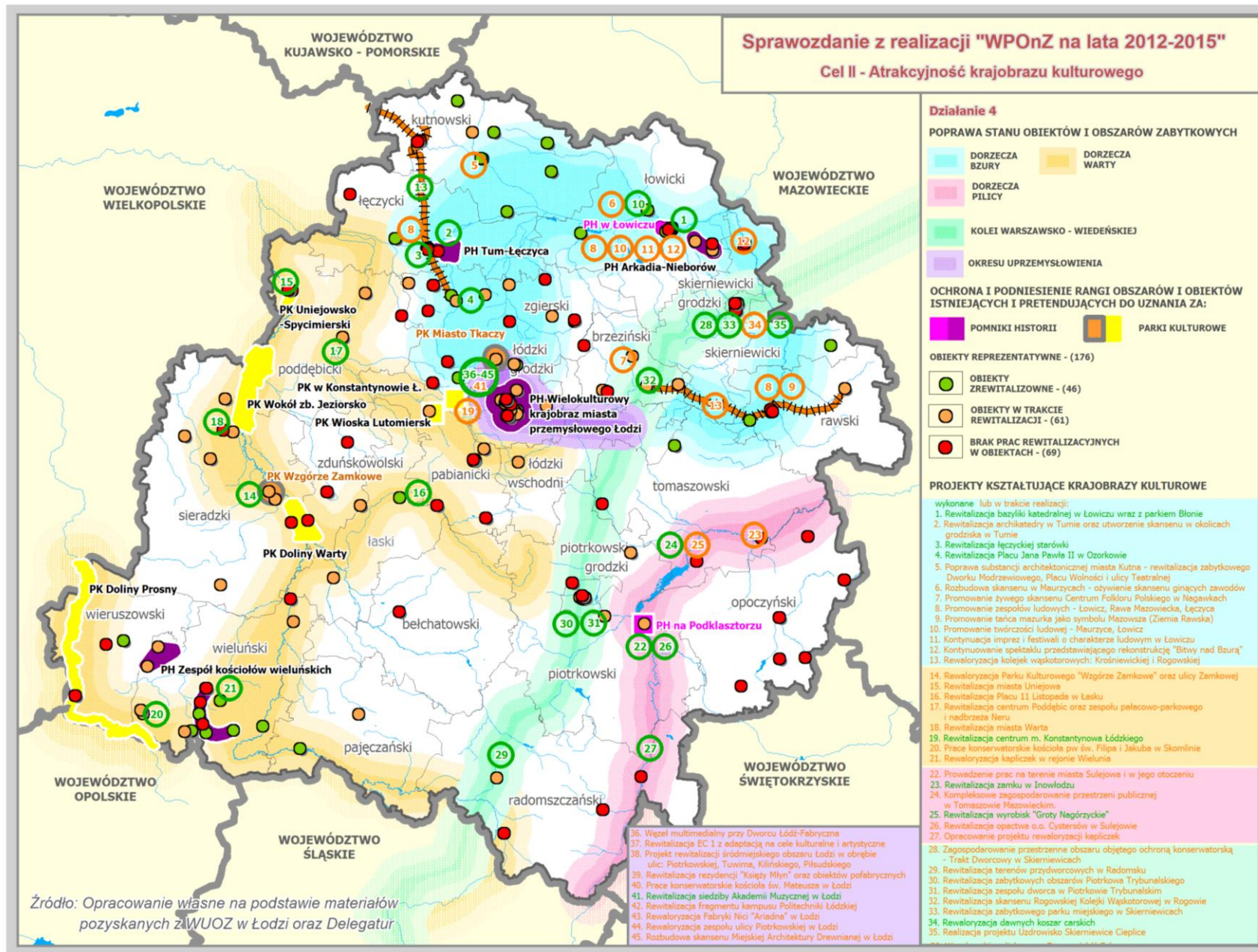

Stopień realizacji wskaźnika
liczba obiektów priorytetowych i obiektów
dworcowych Kolei Warszawsko – Wiedeńskiej
poddanych rewaloryzacji i remontom

Działanie 5

Poprawa stanu i udostępnianie zabytków ruchomych w muzeach oraz obiektach sakralnych

Zadania zrealizowane :

- Utworzono lub reaktywowano 10 ośrodków muzealnych m. in. Muzeum miasta Łask, Muzeum transportu i komunikacji w Łodzi na Brusie, "Giganty Mocy" w Bełchatowie, Muzeum w Polichnie (gm. Wolbórz), Zbiór muzealny w kościele św. Mateusza w Pabianicach, Diecezjalne w Łowiczu, techniki militarnej i użytkowej w Joachimowie – Mogiłach, które wzmacniają tożsamość regionalną.

Noc Muzeów w Rogowie

- W muzeach propagowano dni otwarte np. Nocy Muzeów, Europejskie Dni Dziedzictwa, w 2012 roku w Maurzycach odbyła się inauguracja jubileuszowych XX obchodów Dni Dziedzictwa i Światowego Dnia Turystyki w Łodzi w Centrum Zarządzania Szlakiem Konnym, w 2012 w Muzeum w Łowiczu odbyły się Międzynarodowe Dni Ochrony Zabytków (podczas których wyróżniono kościół filialny Świętej Anny w Brzezinach nagrodą „Zabytek zadbany”

Zadania w trakcie realizacji

- W trakcie tworzenia jest Muzeum w Skierniewicach, powstające na bazie dotychczas istniejącej Izby Historii Skierniewic.

Remontowane zabytki ruchome w Karsznicach

- Trwają prace z zakresu konserwacji zabytków ruchomych figurujących w rejestrze WKZ m.in. remonty elementów taboru kolejowego kolei wąskotorowej.
- Przygotowane są atrakcyjne oferty kulturalno – edukacyjnej dla osób w różnym wieku przy czym większego nakładu wymagają prace uwzględniające potrzeby osób niepełnosprawnych (w tym z niepełnosprawnością wzrokową i słuchową).
- W nieznacznym zakresie prowadzone są w placówkach muzealnych działania realizujące nowoczesne, audiowizualne środki przekazu (np. panele, kioski i wystawy multimedialne oraz audio przewodniki).

Zabezpieczony od włamań i pożarów kościoł w Rychłocicach

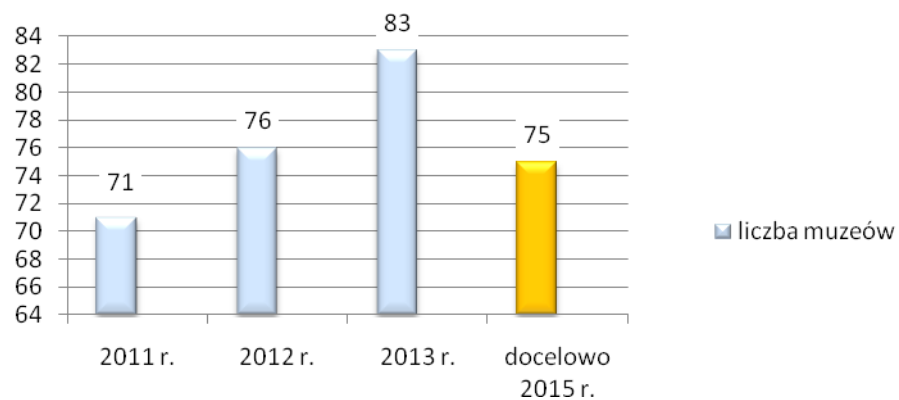
- W bardzo niewielkim stopniu wykonane są instalacje przeciwpożarowe i antywłamaniowe w wytypowanych obiektach zabytkowych (klasztory, kościoły i cerkwie w Piotrkowie Trybunalskim) oraz w drewnianych obiektach sakralnych w Imielnie, Węgrowcu, Rychłocicach, Brodni, Wierzchach.

Brak realizacji zadań:

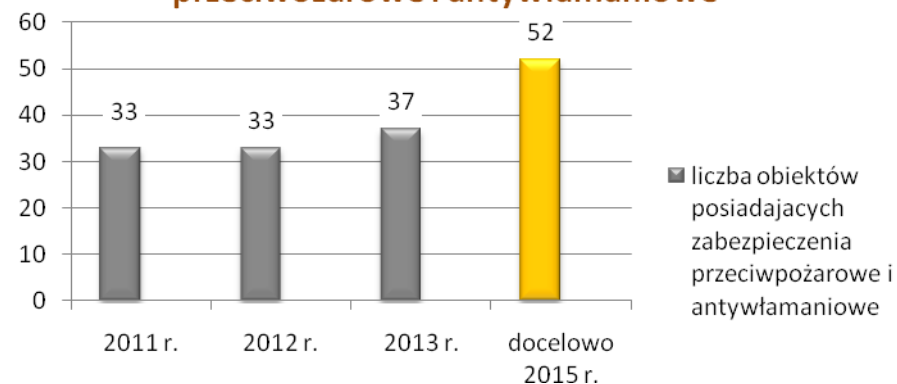
- Nie utworzono planowanych ośrodków muzealnych: Muzeum Mody w Łodzi i Interaktywnego Muzeum Nauki i Techniki w Łodzi (EC-1 Zachód),
- Nie zmieniła się liczba wydawanych przewodników i publikacji po muzeach województwa.

WSKAŹNIK MONITOROWANY:	2011 r.	2012 r.	2013 r.	docelowo 2015 r.	poziom realizacji w %
• liczba muzeów	71	76	83	75	111
• realizacje audiowizualne w muzeach	33	33	37	52	69
• liczba obiektów posiadających zabezpieczenia przeciwpożarowe i antywłamaniowe	89	91	98	169	57
• liczba publikacji dotyczących muzeów	2	2	2	3	67

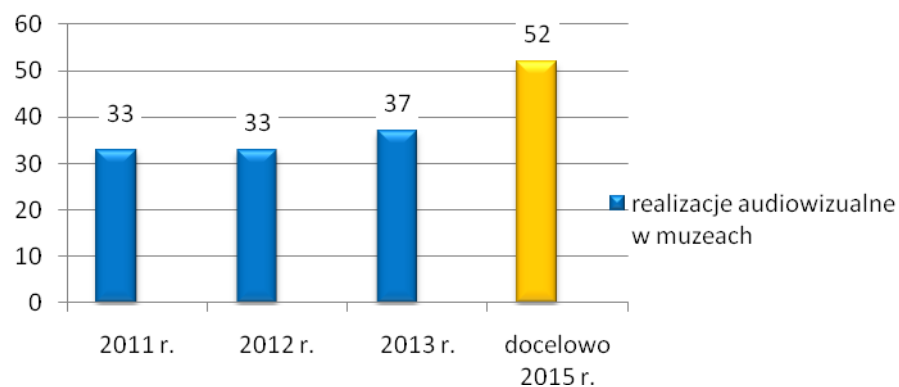
**Wskaźnik
liczba muzeów**

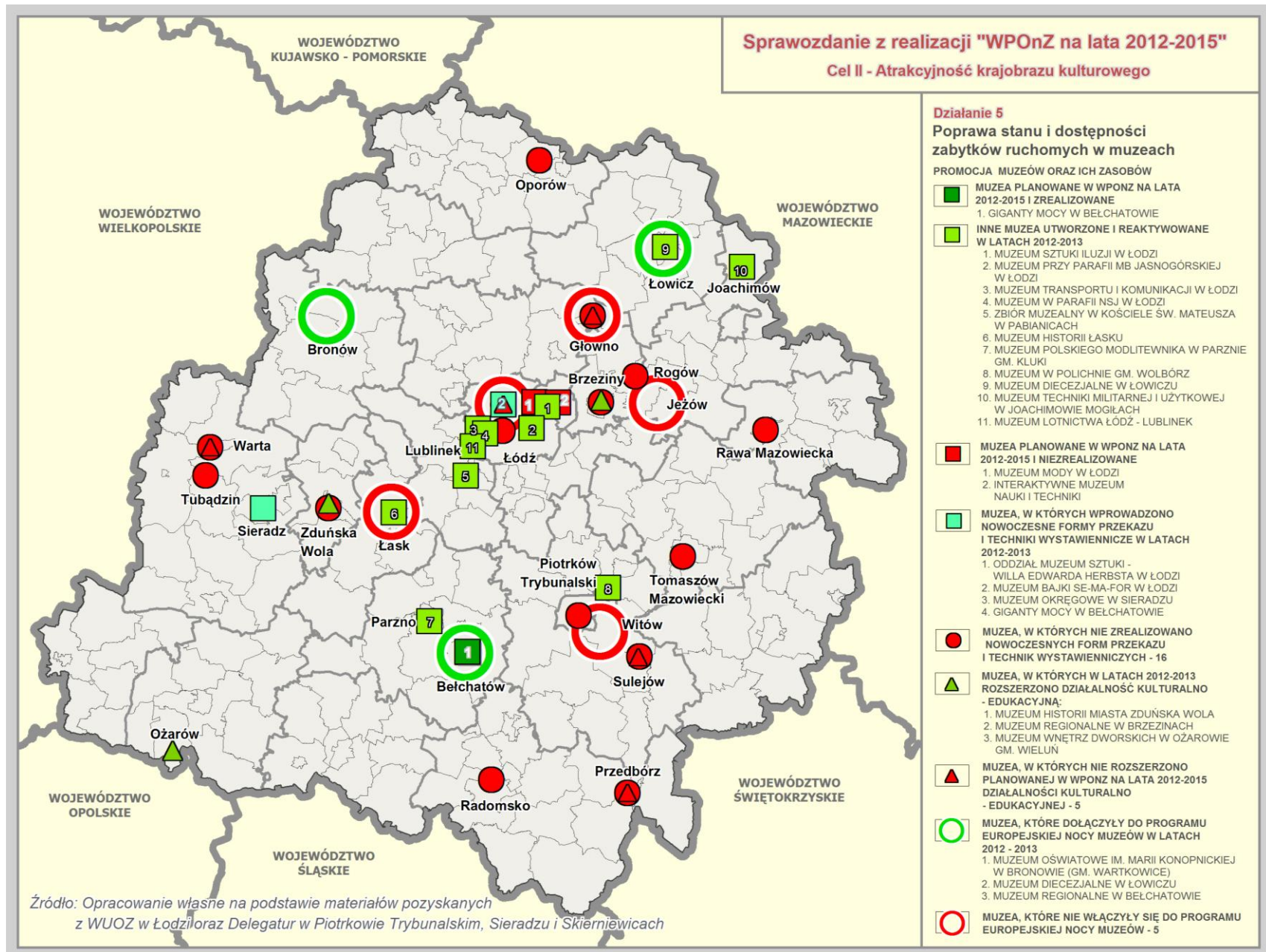

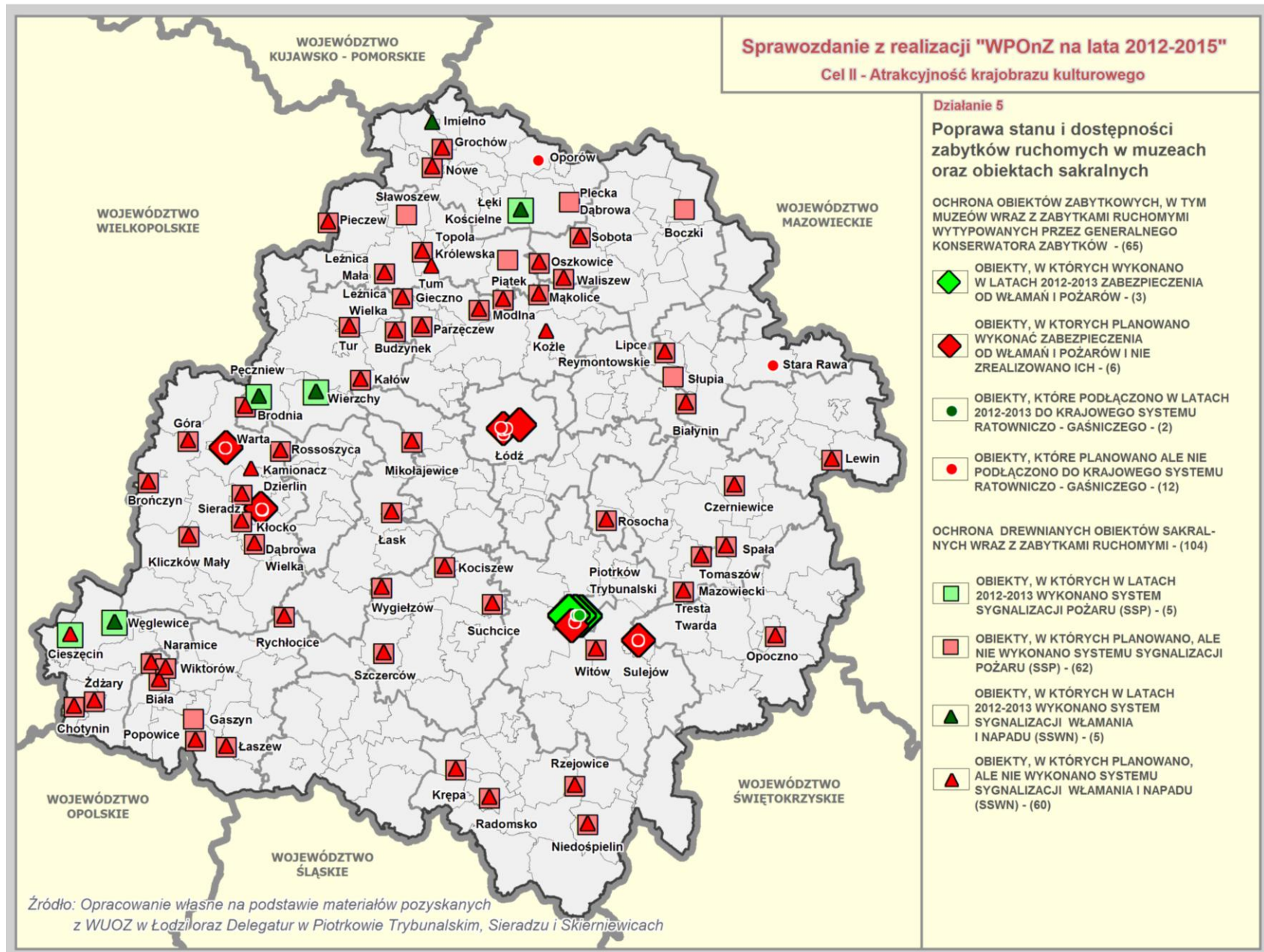
**Wskaźnik
liczba obiektów posiadających zabezpieczenia
przeciwpożarowe i antywłamaniowe**

**Wskaźnik
realizacje audiowizualne w muzeach**

Wnioski

Działania podjęte dla realizacji Celu Operacyjnego II „Atrakcyjność krajobrazu kulturowego” były bardzo znaczące jeśli chodzi o skalę i wysokie środki finansowe uzyskane na przeprowadzenie procesów rewitalizacyjnych i rewaloryzacyjnych zarówno ośrodków urbanistycznych, jak i ruralistycznych.

Problemami pozostającymi do rozwiązania w tym zakresie są:

1. nadal zbyt mała powierzchnia obszarów województwa objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co skutkuje brakiem ochrony wielu cennych struktur przestrzennych w postaci stref ochrony konserwatorskiej; problemy stwarza także procedura wpisania zabytkowych układów przestrzennych do rejestru zabytków;
2. nadal niewystarczające środki finansowe, mimo tendencji wzrostowej, przeznaczane na cele związane z rewitalizacją i rewaloryzacją struktur oraz obiektów zabytkowych w stosunku do istniejących potrzeb;
3. brak systemowych rozwiązań rewitalizacyjnych dla Łodzi;
4. nadal zbyt mała liczba przeprowadzonych rewitalizacji i rewaloryzacji terenów mieszkaniowych, które wymagają działań naprawczych przede wszystkim ze względu na stan techniczny obiektów oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych;
5. duża liczba zdegradowanych obszarów przemysłowych i powojсковych, wymagających kompleksowych działań związanych zarówno ze zmianą funkcji, jak i sposobu zagospodarowania przestrzeni; podjęte prace dotyczyły jedynie części tych obszarów;

6. nadal nierozwiązanym problemem pozostaje brak realizacji obwodnic historycznych centrów miast i wsi m.in. w Aleksandrowie Łódzkim, Brzezinach, Nowosolnej, Zgierzu;
7. samorządy lokalne nie wykazały aktywności w podejmowaniu działań na rzecz tworzenia parków kulturowych, traktując je często jako ograniczenie procesów inwestycyjnych; mimo znacznej liczby obszarów zdiagnozowanych do objęcia tą formą ochrony w skali województwa, utworzono jedynie 2 parki kulturowe; zaniechania w tym zakresie mogą przyczynić się do degradacji terenów cennych i mających potencjał rozwojowy w postaci elementów dziedzictwa kulturowego;
8. nadal zdecydowanie niewystarczające pozostają działania zabezpieczające obiekty zabytkowe od włamań i pożarów;
9. zdecydowanie za mało przybywa realizacji audiowizualnych w obiektach muzealnych.

Obserwowana jest zmiana w następujących zakresach:

1. przystąpiono do procesu tworzenia Narodowego Programu Rewitalizacji, który stwarza nową szansę przeprowadzenia kompleksowych działań naprawczych zdegradowanych dzielnic przemysłowej Łodzi;
2. podjęto działania w celu tworzenia sieci najciekawszych wsi, w które włączyły się władze samorządowe i WKZ;
3. zaczęto bardziej kompleksowo traktować procesy rewitalizacyjne, promowane są projekty zintegrowane;
4. nastąpił przełom w dostrzeganiu potrzeby opracowywania katalogów budownictwa regionalnego;

5. przystąpiono do procedury wpisania cmentarza żydowskiego w Łodzi na Listę Światowego dziedzictwa UNESCO;
6. 2 prestiżowe obiekty uznano za pomniki historii a dla 3 kolejnych sporządzono wnioski o aplikację w celu uznania za pomniki historii,
7. kontynuowano realizację programu „Mia100kamienic”;
8. podjęto nową inicjatywę rewaloryzacji parków poprzez realizację konkursu „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego - program rewaloryzacji zabytkowych parków”;
9. utworzono kolejne ośrodki muzealne m. in. Giganty Mocy w Bełchatowie, Muzeum transportu i komunikacji na Brusie, Diecezjalne w Łowiczu, Techniki militarnej i użytkowej w Joachimowie Mogiłach;
10. nastąpił przełom w możliwości finansowania zabytków ruchomych – dostrzeżono poważny problem ich rewaloryzacji.

REALIZACJA CELU OPERACYJNEGO III

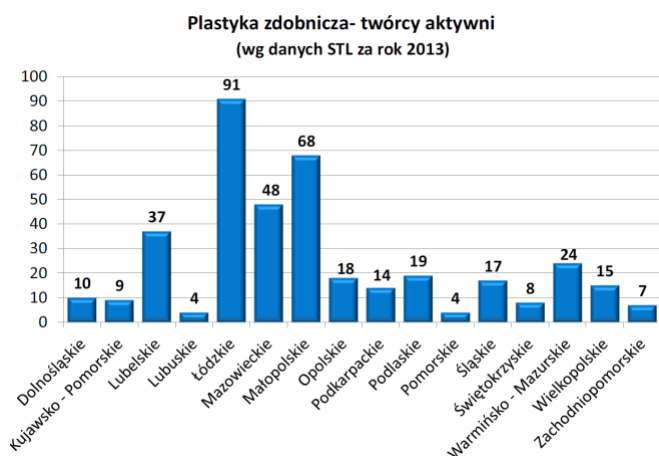
TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU

CEL OPERACYJNY III

TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU

Poczucie tożsamości regionalnej odgrywa istotną rolę w budowaniu kapitału społecznego. W omawianym okresie podjęto działania w celu wzmocnienia poczucia tożsamości regionalnej, która stanowiła słabość województwa łódzkiego. W ostatnich latach dostrzega się istotną poprawę w zakresie identyfikacji mieszkańców z regionem i wzrost udziału społeczeństwa w kultywowaniu tradycji ludowych.

Podejmowane działania zmierzały do podtrzymywania i wzmocnienia lokalnych więzi, tradycji i przejawów kultury ludowej, kreowania wartości symbolicznych, ułatwiających identyfikację lokalnych społeczności z ich „małymi ojczyznami”, co stanowi niezwykle ważną kwestię, zwłaszcza na obszarze województwa łódzkiego leżącego na pograniczu głównych dzielnic historycznych Polski. Opracowany w 2013 roku przez Stowarzyszenie Twórców Ludowych „Raport statystyczny – twórcy ludowi i ginące zawody” wskazuje, że w województwo łódzkie odgrywa znaczącą rolę w budowaniu ogólnopolskiej etnografii i ludoznawstwie.

Dane z Raportu STL

W ostatnim czasie podjęto działania na rzecz ożywiania kultury ludowej w skansenach budownictwa ludowego m.in. poprzez organizowanie cyklicznych warsztatów z udziałem twórców ludowych. Angażowanie w działania społeczności lokalnych, zwłaszcza małych wsi, pozwoliło na włączenie w życie społeczne m.in. młodzieży i osób starszych.

Kształtowano potrzebę poszanowania obiektów i obszarów zabytkowych oraz dorobku kultury m.in. poprzez tworzenie „Alei Gwiazd” w Łowiczu - najwybitniejszych twórców kultury ludowej, co wpływa na awansowanie w świadomości i zorientowanie jak znaczący i atrakcyjny potencjał dziedzictwa kulturowego, posiada miasto i region.

W procesie kształtowania poczucia wartości zasobów dziedzictwa kulturowego ważną rolę odgrywała edukacja kulturowa będąca jednym z ważniejszych narzędzi zarządzania. Prowadzone olimpiady, konkursy wiedzy o regionie i konkursy fotograficzne prezentujące walory regionu oraz popularyzacja zasobów dziedzictwa wzmocniają poczucie tożsamości regionalnej.

Podejmowano inicjatywy wykonania prac naukowych i badawczych z zakresu zasobów i walorów dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego regionu m. in. poprzez opracowanie Koncepcji szlaku dziedzictwa przemysłowego. Ważną rolę odegrała także współpraca i wielokierunkowe działania regionalnych organizacji promujących dziedzictwo kulturowe m. in. w trakcie Targów „Na styku Kultur”.

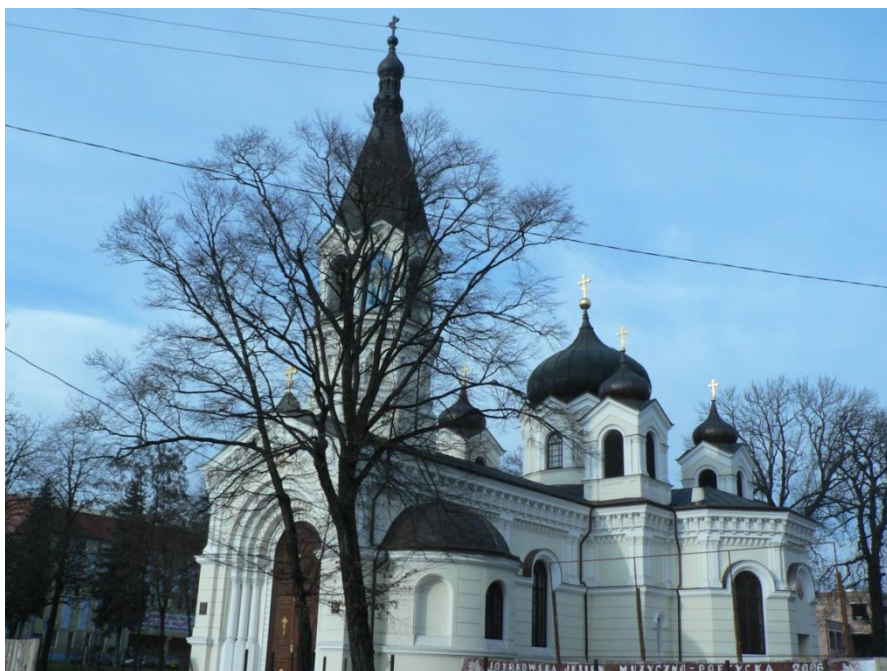
Wzrost świadomości wpłynął na podejmowanie inicjatyw społecznych mających na celu kreowanie produktów regionalnych, których z każdym rokiem przybywa.

Działanie 6

Kreowanie różnorodności kulturowej

Zadania zrealizowane:

- Podejmowano działania na rzecz zachowania relikwów wielokulturowości regionu – mniejszości narodowych m. in poprzez kolejnego etapu Traktu Wielu Kultur w Piotrkowie Trybunalskim.

Trakt Wielu Kultur w Piotrkowie Trybunalskim

- Utworzono nowy skansen w Tumie – Kwiatkówku.
- Opracowano koncepcję funkcjonalno – przestrzenną Szlaku Dziedzictwa Poprzemysłowego w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym.

Utworzony skansen Tum – Kwiatkówek

Zadania w trakcie zrealizacji:

- Podjęto kolejne działania konserwatorskie w istniejących skansenach w Karsznicach, Rogowie, parowozowni w Skierniewicach, Uniejowie, Ożarowie, Wincentowie, Tomaszowie Mazowieckim, Galerii Staroci w Lipcach Reymontowskich.
- Prowadzone są działania ożywiające skanseny m.in. poprzez spotkania z twórcami ludowymi, warsztaty ginących zawodów, przygotowanie aktywnego programu zwiedzania, festiwale, dni tematyczne etc.

Warsztaty ginących zawodów

- Współorganizowane są i promowane coroczne krajowe obchody Europejskich Dni Dziedzictwa, w tym w 2012 r. odbyła się Inauguracja Dni Dziedzictwa na terenie Skansenu w Maurzycach i Międzynarodowe Dni Ochrony Zabytków w Muzeum w Łowiczu.
- Na bieżąco prowadzona jest identyfikacja produktów regionalnych, z których na liście MRiRW z terenu województwa przybyło 12 specjalów tradycyjnych.
- Promowane są walory poszczególnych podregionów kulturowych przy udziale środków MKiDN, w ramach programu: Dziedzictwo kulturowe, priorytet: Kultura ludowa w realizacji projektu, którego celem była promocja regionalnej sztuki, kontynuacja tradycji oraz zachęcenie twórców do przekazywania umiejętności młodszemu pokoleniu. Stworzono również Katalog Produktów Folkloru Łowickiego oraz

Elementarz Twórcy Ludowego. Wieluński podregion kulturowy natomiast realizował projekt „Nasz region - nasza tradycja” aktywujący środowisko wiejskie wokół tradycji regionu.

Brak realizacji zadań:

- Nie utworzono zakładanego skansenu w Tadzynie.
- Nie wprowadzono jednolitego systemu identyfikacji wizualnej szlaków kulturowych i obiektów zabytkowych im towarzyszących mimo, że podjęto starania w tym zakresie.

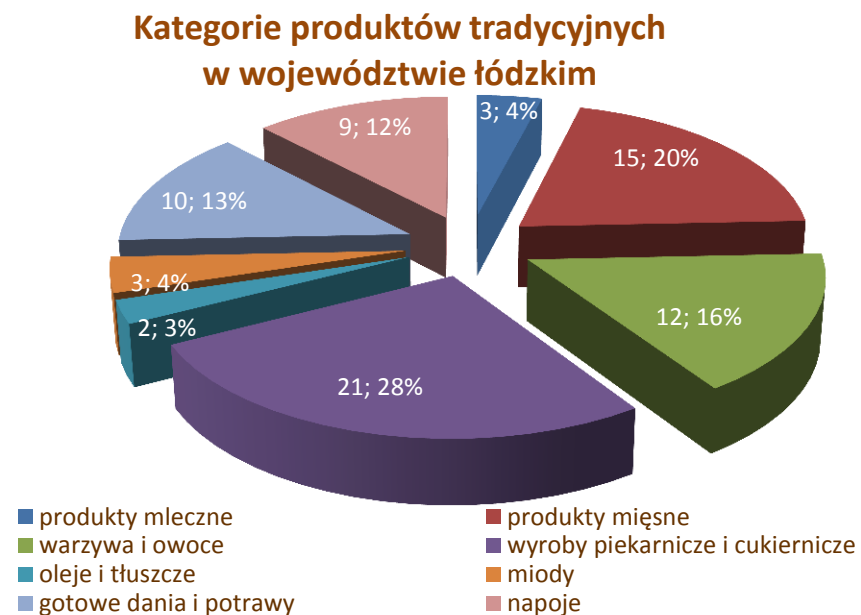
Sporadycznie pojawiają się tablice informacyjne o zabytkach, które zamieszczają Samorządy Gminne bez ujednoczenia ich zakresu.

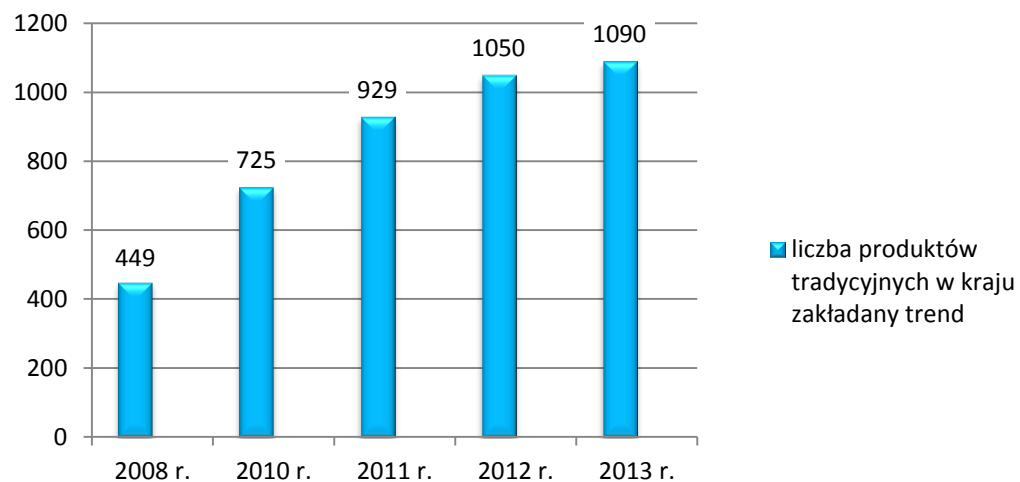
Tablica informacyjne o zabytkach w Rawie Mazowieckiej i Sulejowie

- Nie podjęto skutecznych działań na rzecz opatentowania tradycji kulturowych i elementów dziedzictwa kulturowego mimo, że motywy łowickie promowano podczas Euro 2012.
- Nie podjęto wystarczających działań w celu reaktywacji siemkowskiego podregionu kulturowego.
-

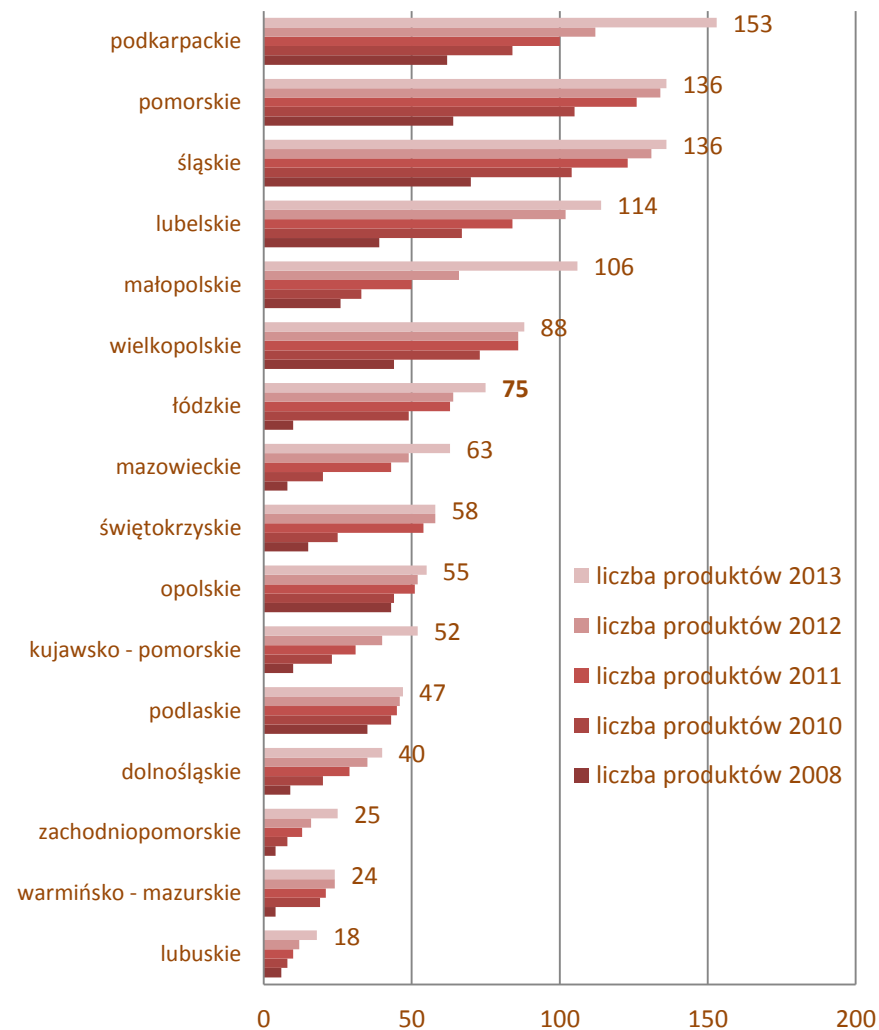
WSKAŹNIK MONITOROWANY:	2011	2012 r.	2013	docelowo 2015 r.	poziom realizacji w %
liczba skansenów	25	25	26	27	97
liczba skansenów, w których wykonano prace konserwatorskie	2	8	10	10	100
liczba skansenów, w których podjęto działania z zakresu żywienia skansenów	4	9	11	10	110
liczba oznakowanych śladów kulturowych	2	2	2	9	22
liczba produktów tradycyjnych umieszczonych na liście Ministerstwa Kultury i Rozwoju Turystyki	63	64	75	73	103

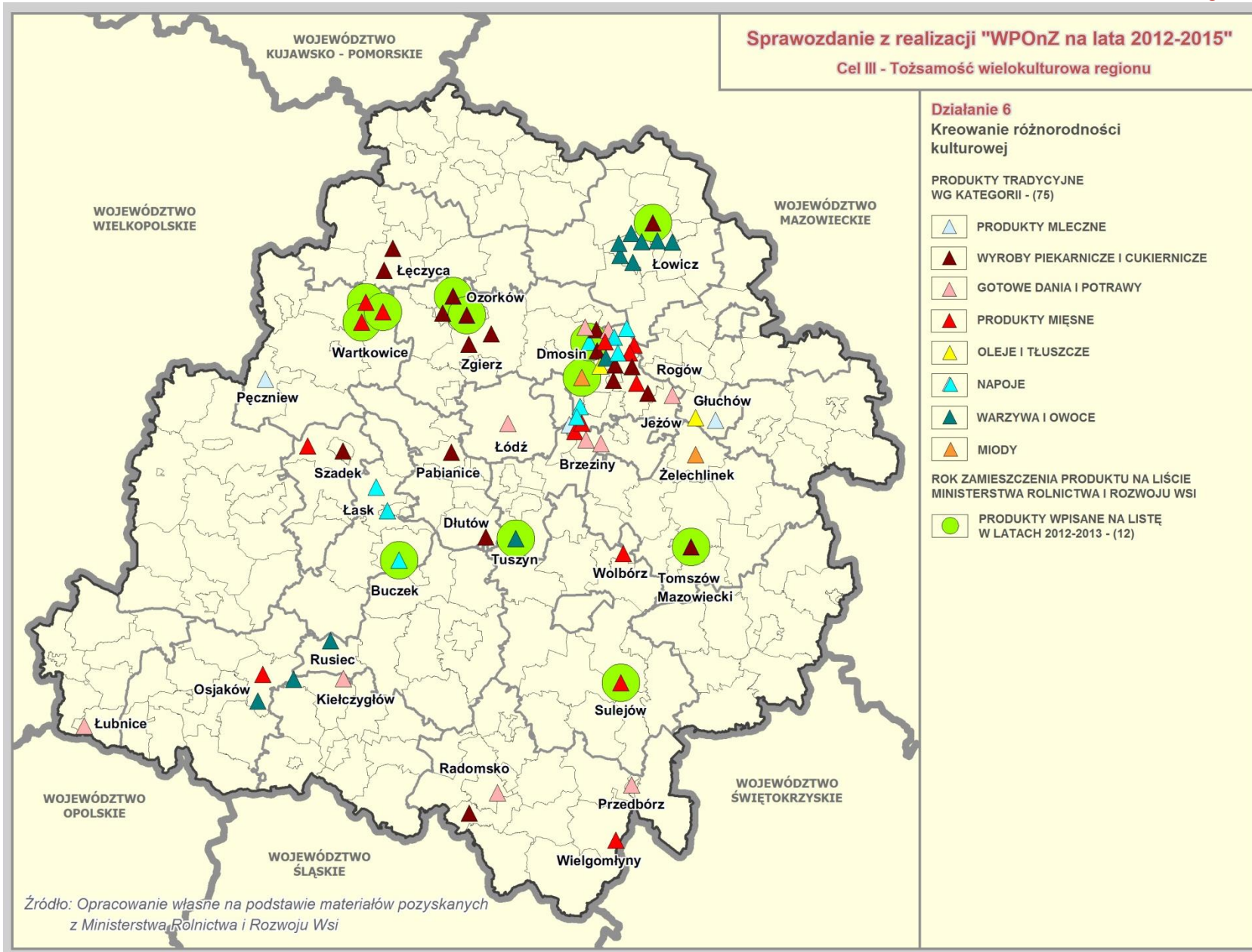

**Wskaźnik
liczba produktów tradycyjnych
w kraju**

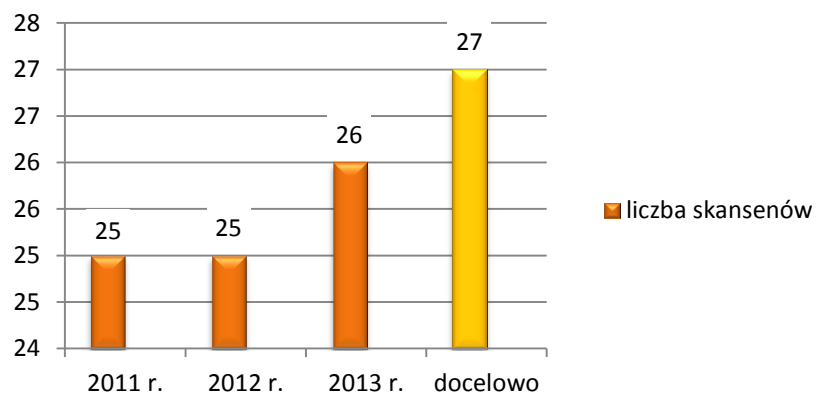

**Liczba produktów tradycyjnych
w województwach w latach 2008, 2010,
2011, 2012, 2013**

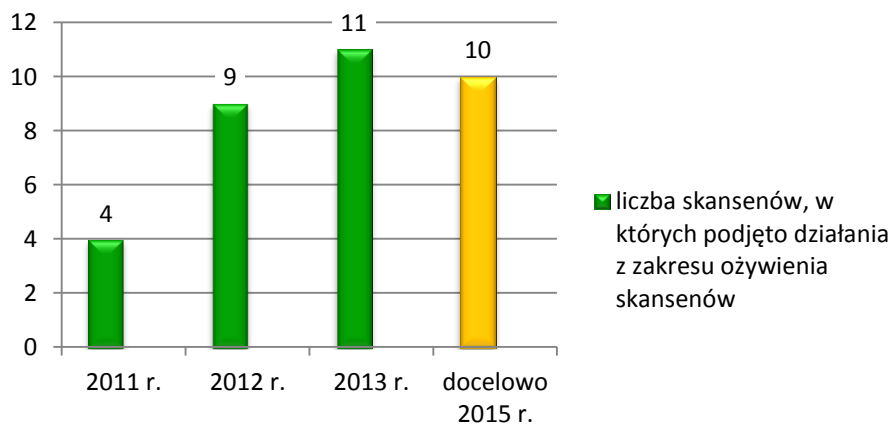

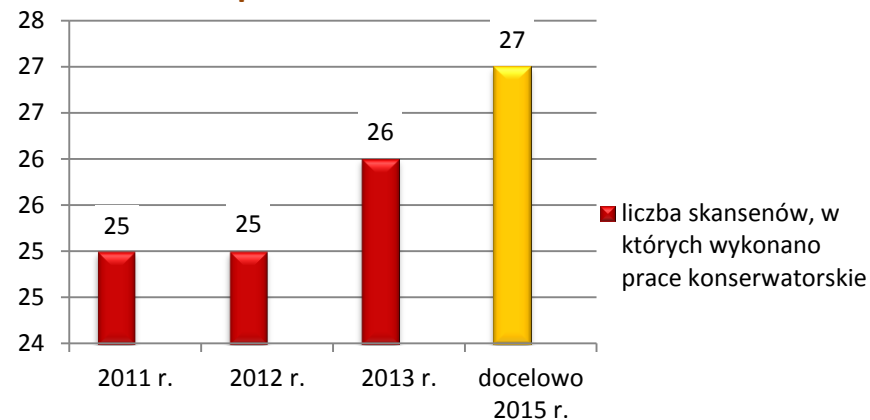
Wskaźnik
liczba skansenów

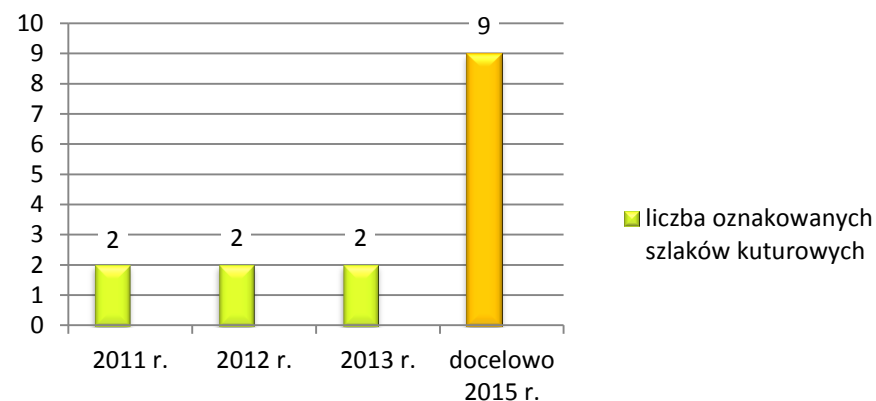
Wskaźnik
liczba skansenów, w których podjęto działania z zakresu ożywiania skansenów

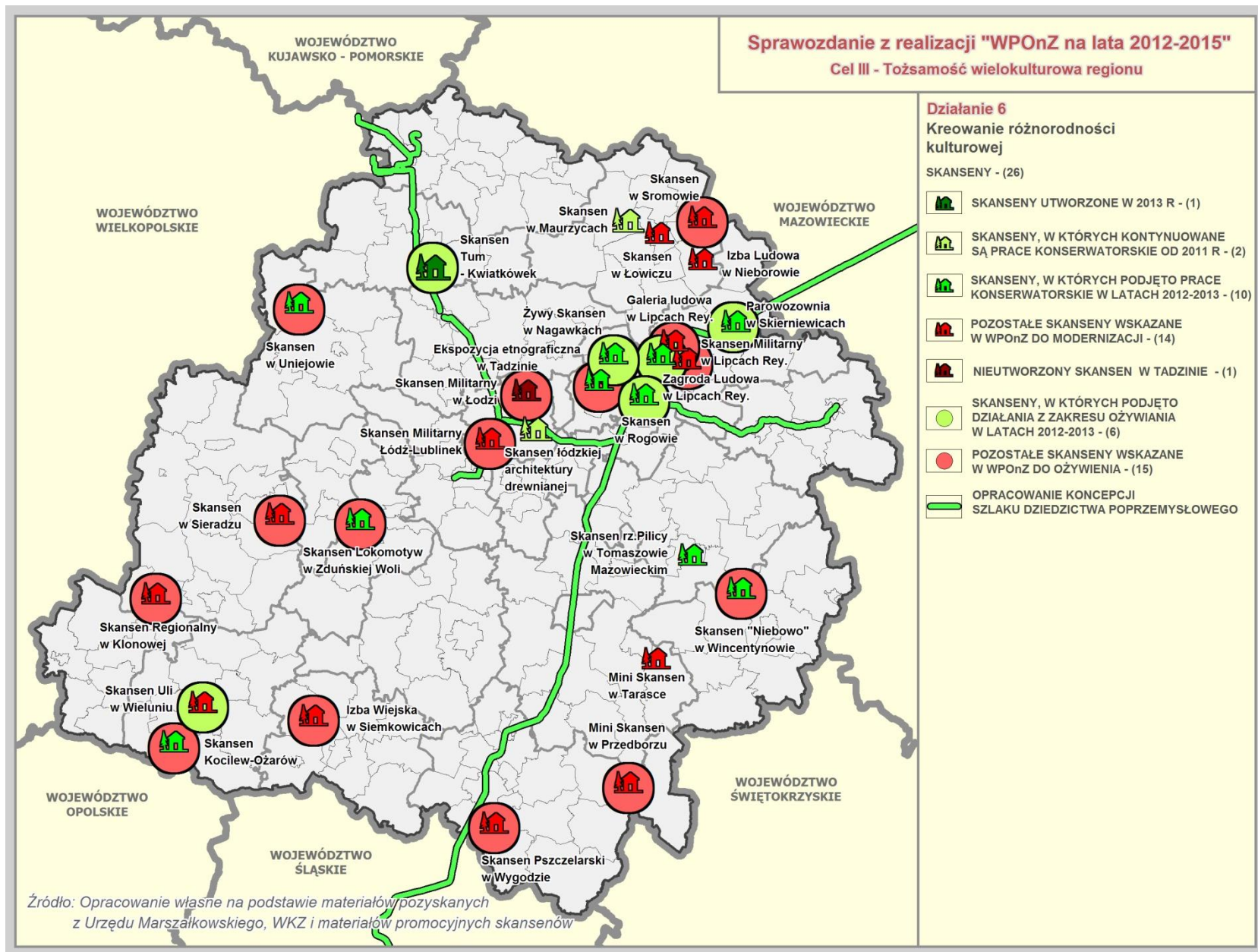

Wskaźnik
liczba skansenów, w których wykonano prace konserwatorskie

Wskaźnik
liczba oznakowanych szlaków kulturowych

Działanie 7

Edukacja kulturowa mieszkańców województwa

Zadania zrealizowane:

- Wiedza o województwie łódzkim rozpowszechniana jest na podstawie następujących podręczników: Moja mała ojczyzna Łódź i region Polski Środkowej - Elżbiety Szkurłat i Łódź moja mała ojczyzna - materiały do edukacji regionalnej w przedszkolu – aut. Małgorzata Bury, Małgorzata Więczkowska, Beata Wosińska.

Pracownia Regionalna Ośrodka Edukacji Europejskiej i Regionalnej ŁCDNiKP wypracowuje nowoczesny model edukacji regionalnej Powstały lokalne koła Edukacji Regionalnej. Uruchomiono trasy edukacji regionalnej dla różnych poziomów nauczania.

Zadania realizowane cyklicznie:

- Cyklicznie współorganizowane są: „Olimpiada Wiedzy o Regionie i Przedsiębiorczości” oraz „Międzyszkolny konkursy Wiedzy o województwie łódzkim – Krajoznawca regionu”.

- Piotrkowskie Starostwo Powiatowe organizuje konkurs fotograficzny prezentujący walory lokalnego dziedzictwa kulturowego "Ziemia Piotrkowska moja mała ojczyzna w obiektywie". Zdjęcia laureatów wydawane są w formie widokówek promujących walory regionu. Konkurs ten sprzyja identyfikacji mieszkańców z regionem, podnosi świadomość o zabytkach regionu i doskonale je promuje.
- Wydawane są cyklicznie Spacerowniki m. in. "Spacerownik Cmentarz żydowski w Łodzi" Joanna Podolska oraz "Spacerownik Łódź filmowa" Joanna Podolska, Jakub Wiewiórski, powstał portal informacji kulturalnej „Region Kultury”.

<http://regionkultury.pl/aktualnosci-kultura>.

- Popularyzowane są zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w mediach (prasie, radiu, telewizji, filmie, Internecie). Łódzka Telewizja emituje cykl reportaży promujących zasoby kulturowe województwa oraz ciekawych informacji dotyczących działalności

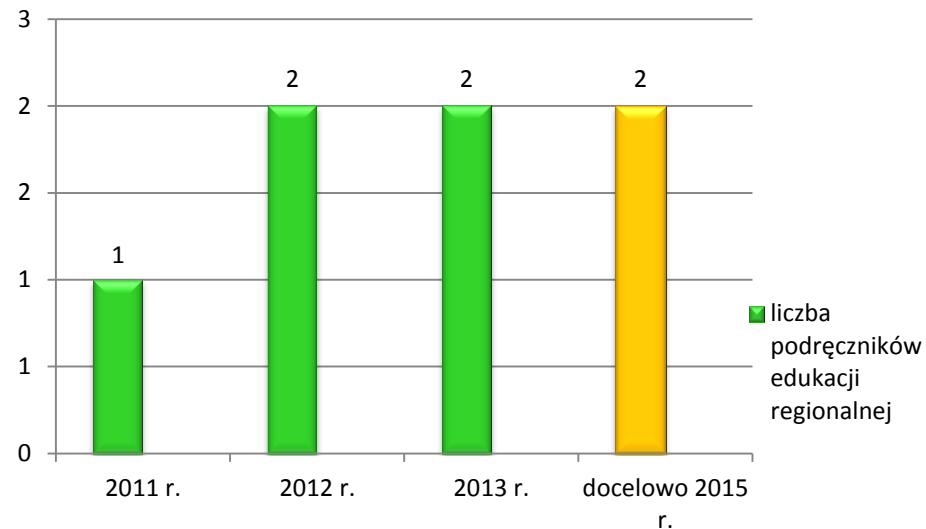
Lokalnych Grup Działania związanych z szerzeniem dziedzictwa regionalnego.

Brak realizacji zadań:

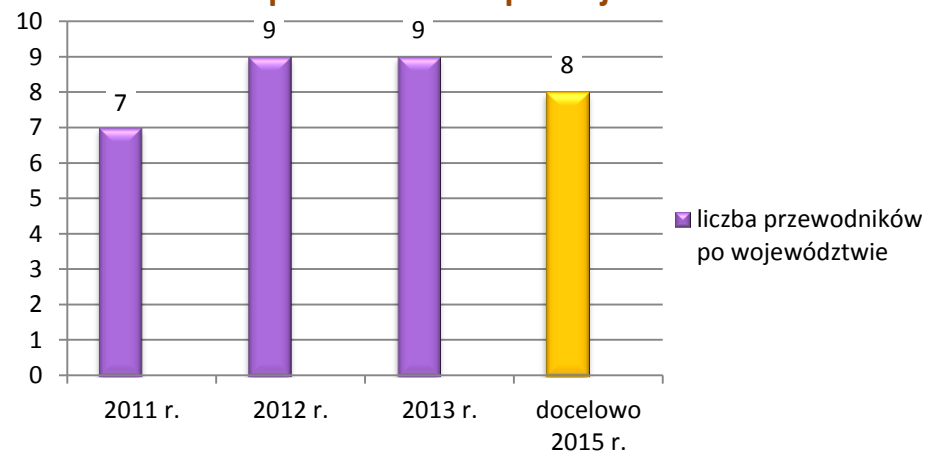
- Brak konkursu fotograficznego dotyczącego całego obszaru województwa.

WSKAŹNIK MONITOROWANY:	2011 r. (stan wejściowy)	2012 r.	2013 r. (rzeczywisty stan)	Stan docelowy 2015 r.	poziom realizacji w %
• liczba podręczników edukacji regionalnej	1	2	2	2	100
• liczba konkursów wiedzy o regionie	0	2	2	2	100
• liczba konkursów fotograficznych prezentujących walory dziedzictwa kulturowego	0	1	1	1	100
• liczba przewodników po województwie	7	9	9	8	113
• liczba „Informatorów kulturalnych województwa łódzkiego”	0	1	1	1	100

Wskaźnik
liczba podręczników edukacji regionalnej

Wskaźnik
liczba przewodników po województwie

Wnioski

Działania podjęte dla realizacji Celu Operacyjnego III „Tożsamość wielokulturowa regionu” spowodowały wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej. Nastąpił widoczny przełom w zakresie aktywnego uczestnictwa w trakcie zwiedzania skansenów, obcowanie z żywą kulturą ludową, udział w warsztatach prowadzonych przez twórców ginących zawodów, przygotowywanie potraw regionalnych, wypiekanie chleba to atrakcje przyciągające rzesze zwiedzających.

Probleмами pozostającymi do rozwiązania w tym zakresie są:

1. braki jednolitego znakowania szlaków kulturowych i obiektów im towarzyszących;
2. niewystarczające działania promocyjne zasobów dziedzictwa kulturowego będących kanwą szlaków turystycznych;
3. niewystarczające działania w celu opatentowania charakterystycznych elementów łowickiej kultury ludowej;
4. znaczne potrzeby związane z edukacją regionalną.

Obserwowana jest zmiana w następujących zakresach:

1. ratyfikacji konwencji UNESCO o ochronie dziedzictwa niematerialnego i tworzenia krajowej listy dziedzictwa niematerialnego;
2. wzrastającego zainteresowania kulturą ludową i produktami regionalnymi;
3. popularyzacji zasobów kultury materialnej i niematerialnej w mediach i podczas prestiżowych wydarzeń;

4. udostępniania informacji o walorach dziedzictwa i wydarzeniach na stronach internetowych.

REALIZACJA ZADAŃ BĘDĄCYCH W KOMPETENCJI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA

REALIZACJA ZADAŃ BĘDĄCYCH W KOMPETENCJI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA

W „Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012-2015” wytypowano 15 zadań, za których realizację odpowiadał samorząd województwa. Dotyczyły one m. in. :

- poprawy dostępu do zasobów dziedzictwa kulturowego województwa łódzkiego,
- patronowania procesów rewitalizacji i rewaloryzacji i tworzenia warunków do wymiany doświadczeń pomiędzy interesariuszami,
- promocji i kreowania marki łódzkie,
- edukacji regionalnej,
- udostępnienia bazy muzeów województwa łódzkiego,
- informowania o wydarzeniach kulturalnych w województwie.

Realizacja zadań będących w kompetencji samorządu województwa wynikających z WPOnZ 2012-2015

	brak realizacji zadania – nie wystąpiło
	zadanie w trakcie realizacji
	zadanie zrealizowane
	realizacja cykliczna

Zadanie	Cel główny	Cele towarzyszące	Ocena realizacji
	Cel operacyjny I Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym	Cele operacyjne I, II	
	Działania	Działania	
Organizacja cyklicznych warsztatów służących wymianie doświadczeń nt. działań rewitalizacyjnych i możliwości pozyskiwania środków na jej realizację	I.1.	II.3.	Forum Naukowe „Prorevida” – V edycja , Ogólnopolska konferencja Kultura i Turystyka – VII edycja
Stworzenie i wdrażanie oprogramowania mającego na celu tworzenie elektronicznej wojewódzkiej bazy danych o zasobach dziedzictwa kulturowego	I.2.	I.1.	Następuje integracja potrafi posiadających profesjonalne informacje o dziedzictwie kulturowym regionu
Zadanie	Cel operacyjny II Atrakcyjny krajobraz kulturowy	Cele operacyjne I, III	Ocena realizacji
	Działania	Działania	
Objęcie patronatem konkursów w zakresie rewitalizacji i remontów przeprowadzonych z wykorzystaniem tradycyjnych i innowacyjnych technologii	II.3. II.4. II.5.		
Opracowanie katalogów budownictwa regionalnego krajobrazów kulturowych	II.3.	I.1.	

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012–2015

dorzeczy: Warty i Pilicy			
Zakończenie prac rewaloryzacyjnych w obiektach będących własnością Samorządu Województwa Łódzkiego takich jak:	II.4.		W tym:
Pałac Herbsta,			
Pałac M. Poznańskiego,			
Teatr Wielki			
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne			
Biblioteka im. J. Piłsudskiego,			
Teatr Jaracza, ul. St. Jaracza 27			
Muzeum Oświatowe im. M. Konopnickiej w Bronowie			
Realizacja projektu utworzenia skansenu archeologicznego w Tumie	II.4.		Utworzono skansen łączycka zagroda chłopska w Tumie Kwiatkówku
Opracowanie i wydanie przewodnika po muzeach województwa łódzkiego	II.5.	III.7.	Powstała strona www/regio nkultury.pl/lista-muzeow-regionalnych-województwa łódzkiego, powstają przewodniki dla poszczególnych muzeów, nastąpiła integracja muzeów województwa

Zadanie	Cel operacyjny III Tożsamość wielokulturowa regionu	Cele operacyjne I	Ocena realizacji
	Działania	Działania	
Tworzenie listy, opracowanie katalogu i organizacja konkursów dotyczących tradycyjnych produktów regionalnych	III.6.		www.lodzkie.com/ponent/k2/lista-produktów-tradycyjnych-województwa-łódz
Objęcie patronatem i uczestnictwo w organizacji Europejskich Dni Dziedzictwa w 2012 r. w skansenie w Maurzycach	III.6.		Ogólnopolska Inauguracja Europejskich Dni Dziedzictwa
Objęcie patronatem i uczestnictwo w Międzynarodowych Targach Turystycznych „Na styku Kultur” w Łodzi oraz kreowanie marki ŁÓDZKIE	III.6.		
Organizacja Jarmarku Województwa	III.6.	I.1.	
Opracowanie i wydanie informatorów promujących podregiony kulturowe, symbole województwa i imprezy kulturalne	III.6.		
Opracowanie podręcznika edukacji regionalnej	III.7.		Pracownia Regionalna Ośrodka Edukacji Europejskiej i Regionalnej ŁCDNiKP wypracowuje nowoczesny model edukacji regionalnej

Współorganizacja konkursu „Wiedzy o regionie i ustanowienie nagrody dla najlepszego uczestnika”	III.7		
Współorganizacja konkursu fotograficznego prezentującego walory dziedzictwa kulturowego regionu i ustanowienie nagrody dla najlepszego uczestnika	III.7.		

Spośród 15 przewidzianych do realizacji zadań Samorząd Województwa zrealizował lub cyklicznie organizuje około połowy z nich w tym m.in.:

- opracowano diagnozę do katalogu budownictwa regionalnego dorzeczy Warty i Bzury,
- zakończono prace rewaloryzacyjne dwóch obiektów będących własnością Samorządu Województwa: Pałacu Herbsta i Muzeum Oświatowego im. M. Konopnickiej w Bronowie,
- objęto patronatem i uczestniczono w organizacji Europejskich Dni Dziedzictwa w 2012 r. w skansenie w Maurzycach i 2013 r. w Opocznie.
- na bieżąco tworzona jest lista produktów regionalnych, której towarzyszy katalog produktów regionalnych

LISTA PRODUKTÓW TRADYCYJNYCH WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

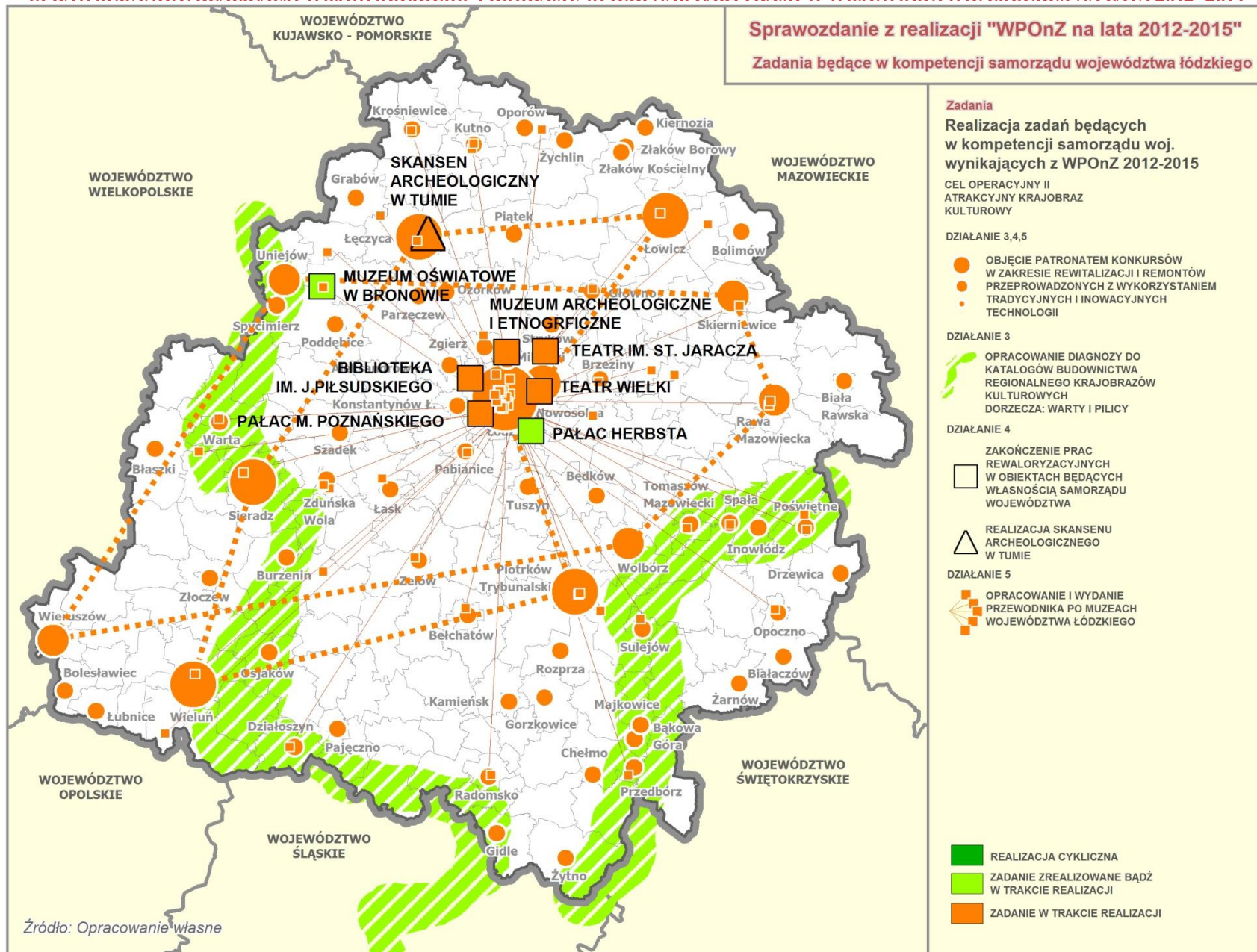
Kategoria – sery i inne produkty mleczne

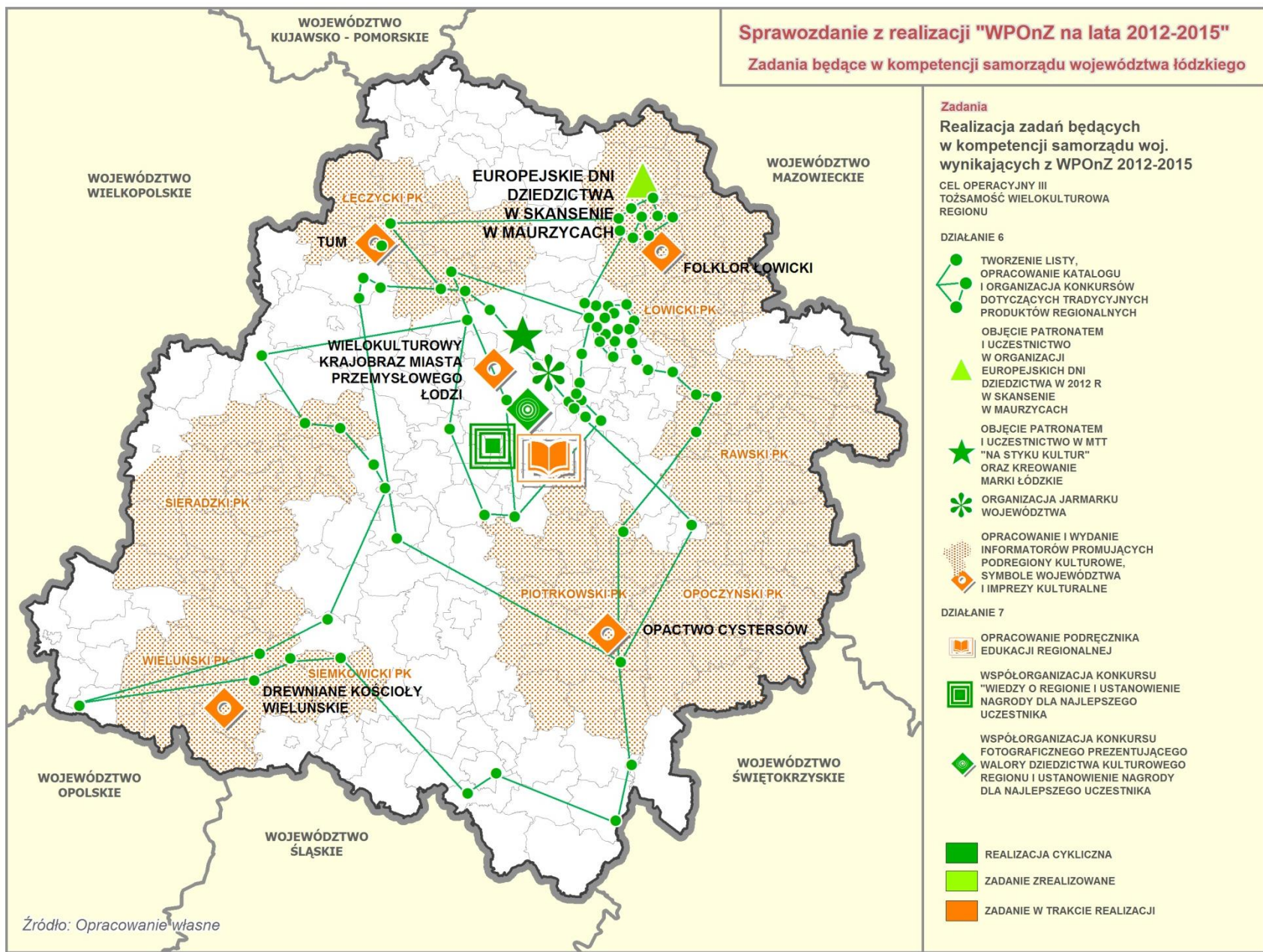

Kozi twaróg z Eufeminowa

www.lodzkie/component/k2/lista-produktów-tradycyjnych-województwa-łódz

WNIOSKI – OCENA REALIZACJI PROGRAMU NA PODSTAWIE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012-2015

**WNIOSKI – OCENA REALIZACJI PROGRAMU NA PODSTAWIE
WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU
OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM
NA LATA 2012-2015**

Na podstawie analizy przyjętych wskaźników monitorowania można określić stopień realizacji Wojewódzkiego Programu Opieki nad zabytkami na lata 2012-2015.

Na system monitorowania dokumentu składa się 31 wskaźników.

1. Cel I – Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym określa 10 wskaźników;
2. Cel II – Atrakcyjność krajobrazu kulturowego określa 11 wskaźników;
3. Cel III – Tożsamość Wielokulturowa regionu określa 10 wskaźników.

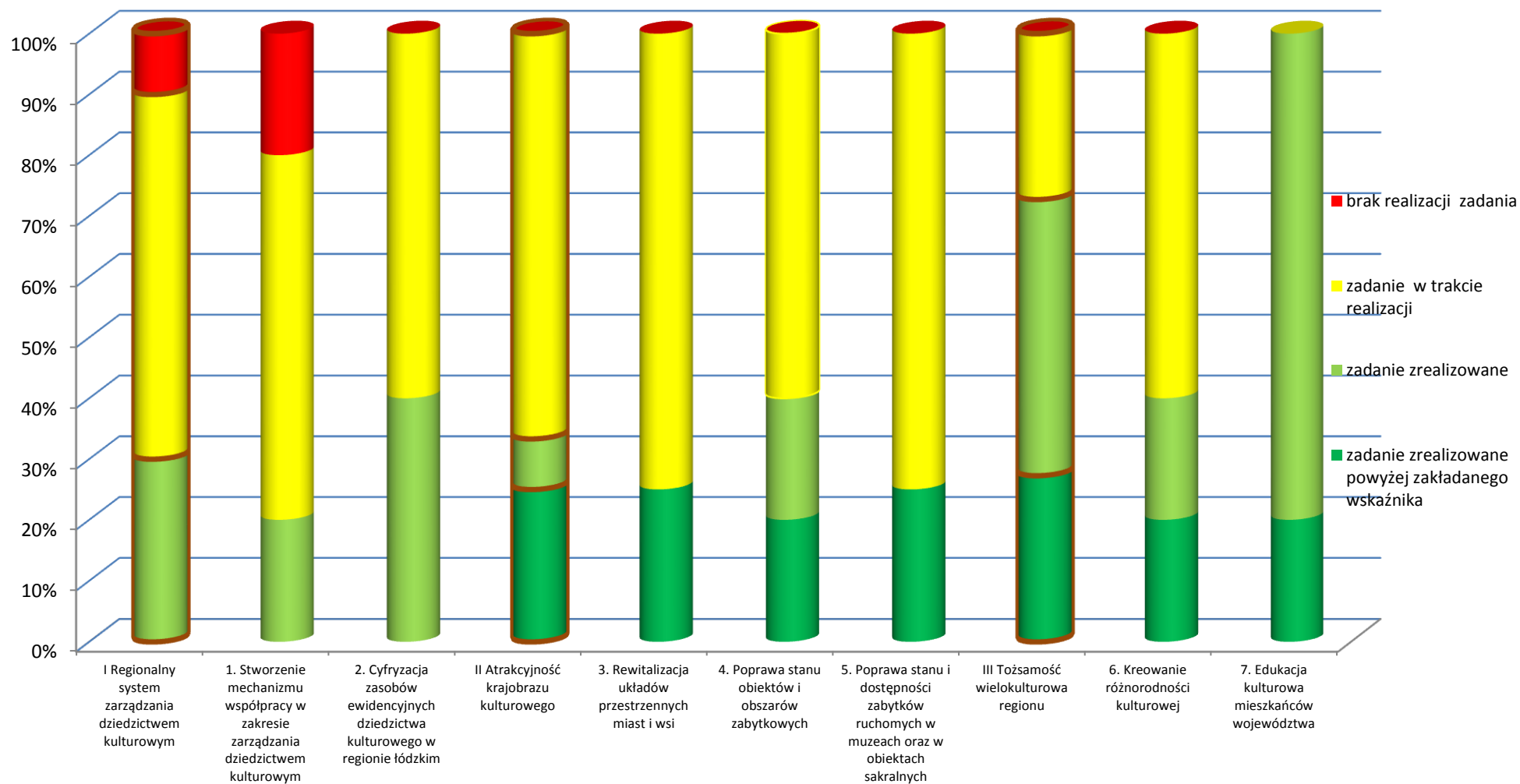
Na podstawie przyjętych wskaźników można określić zakres realizacji założonych w WPOnZ działań i zadań. W przypadku gdy analiza wartości wskaźnika w porównaniu z wartością docelową wykazywała zbieżność lub przewyższała założony trend, wskaźnik potwierdza realizację WPOnZ na lata 2012-2015 w danym zakresie (wskaźnik oznaczany kolorem zielonym). W przypadku braku zbieżności z założonym trendem, wskaźnik nie potwierdza realizacji Programu w danym zakresie i jest oznaczany kolorem czerwonym. W specyficznych sytuacjach, gdy wartość wskaźnika wykazuje zbieżność z założonym trendem, lecz jest od niego gorsza wskaźnik potwierdza częściową realizację założeń programu w danym

zakresie i jest oznaczany kolorem żółtym. Zadania zrealizowane powyżej zakładanego wskaźnika oznaczono kolorem ciemnozielonym.

Z uwagi na 2 letni okres sprawozdawczy z realizacji WPOnZ na lata 2012-2015 stanowiący półmetek jego realizacji przyjęto zasadę oceny zagrożenia wykonalności założonych wskaźników, w przypadku wskazanej wartości poniżej 50 %.

Dotychczasowa analiza wskaźników wskazuje na zadowalający postęp realizacji w zakresie założonych zadań w Celu operacyjnym II i Celu Operacyjnym III, gdyż wyznaczone wskaźniki nie wykazały braku ich realizacji. Uwagę zwraca jednak brak działań w kierunku stworzenia platformy informacyjnej zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Ocena realizacji wskaźników monitorowania WPOnZ na lata 2012–2015

Przeprowadzona analiza wskazuje:

- zagrożenie realizacji zadań - 22,6 % wskaźników,
- zrealizowane zadania - 48% wskaźników.

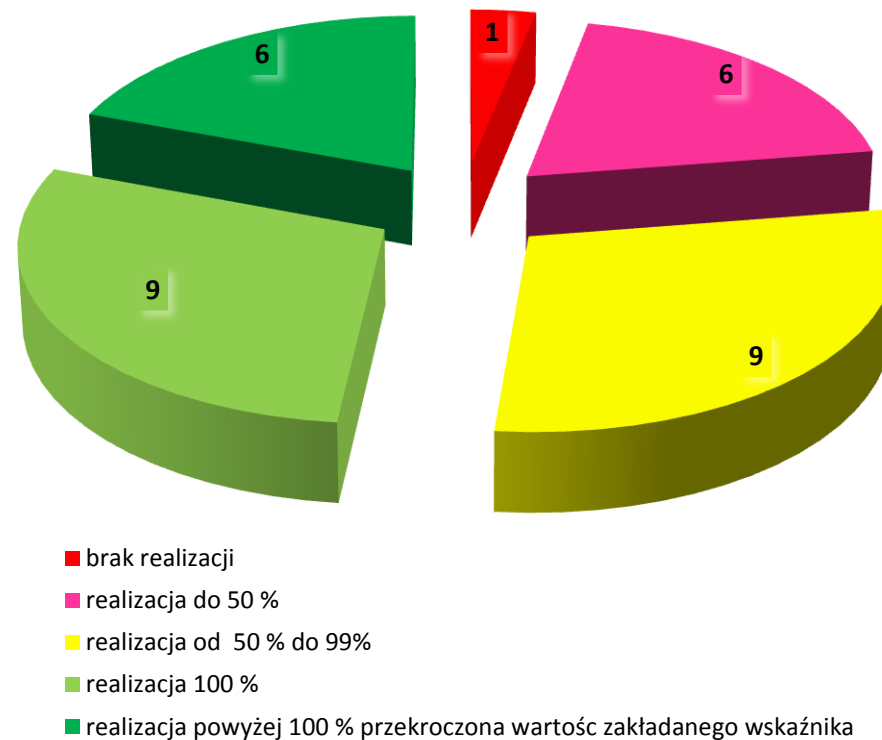
Zagrożenie realizacji założonych zadań wskazuje 7 ocenianych wskaźników, do których należą:

1. stworzenie platformy informacyjnej zarządzania dziedzictwem kulturowym,
2. liczba gminnych programów opieki nad zabytkami,
3. liczba powiatowych programów opieki nad zabytkami,
4. liczba zdigitalizowanych gminnych ewidencji zabytków,
5. liczba muzeów posiadających zdigitalizowane zasoby ewidencyjne,
6. liczba parków kulturowych,
7. liczba oznakowanych szlaków kulturowych.

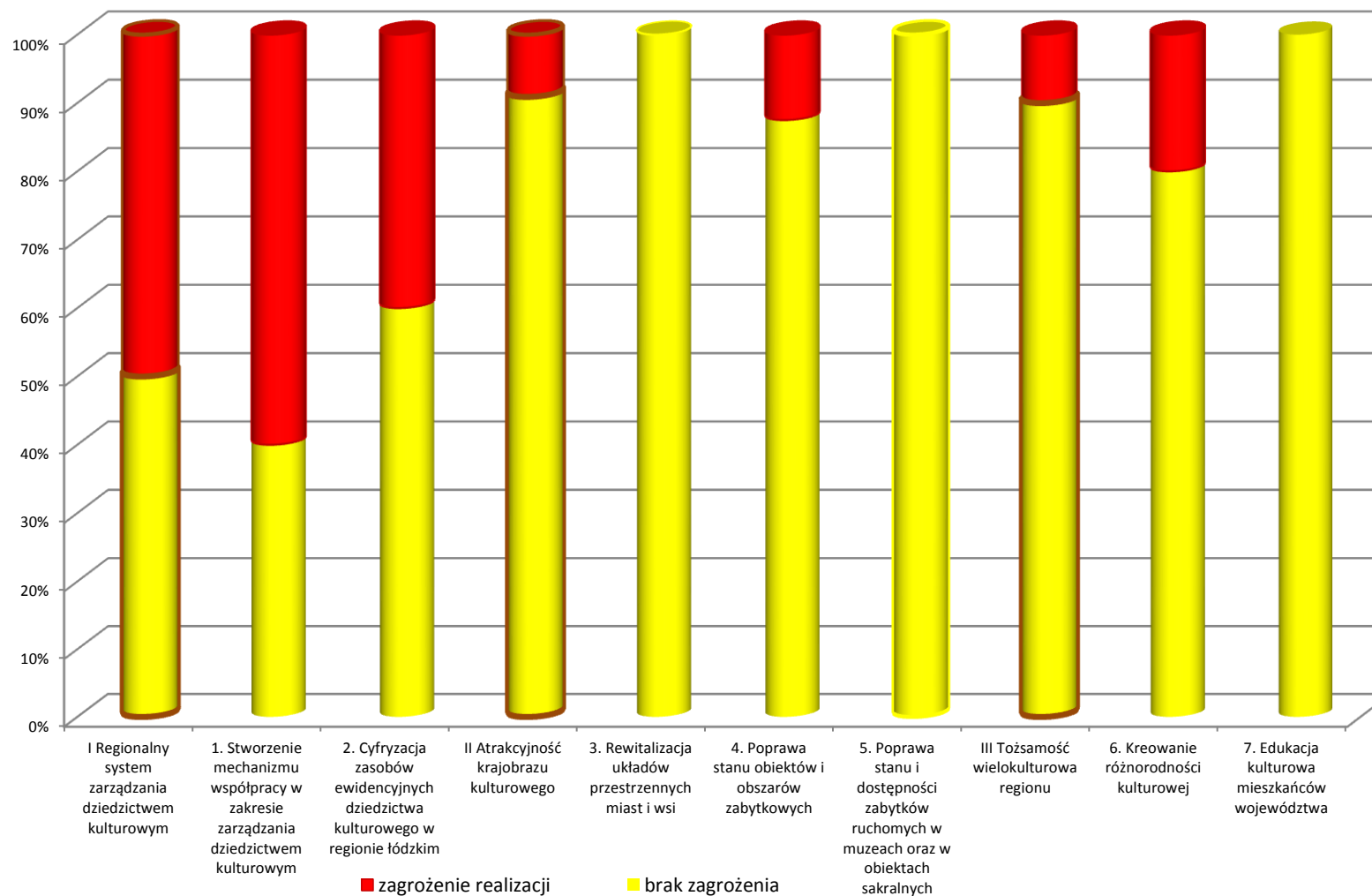
Do zadań wykonanych powyżej zakładanego wskaźnika należą:

1. liczba wykonanych studiów historycznych
2. liczba rewaloryzowanych układów zieleni komponowanej,
3. liczba muzeów,
4. liczba skansenów, w których podjęto działania z zakresu ożywiania skansenów,
5. liczba produktów tradycyjnych zamieszczonych na liście Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
6. liczba przewodników po województwie.

Ocena realizacji wskaźników

Ocena zagrożenia realizacji

Zestawienie wartości wskaźników monitorowania Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2012-2015

	brak realizacji zadania
	zadanie w trakcie realizacji
	zadanie zrealizowane
	zadanie zrealizowane powyżej zakładanego wskaźnika
	zagrożenie realizacji zakładanego zadania

Cel operacyjny	Działania	Wskaźniki monitorowania	Zasięg	Stan wyjściowy 2011 r.	2012 r.	Stan 2013 r.	Stan docelowy 2015 r.	Ocena realizacji liczbowa	Procentowa ocena realizacji	Ocena realizacji	Zagrożenie realizacji
I Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym	1. Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym	• Stworzenie platformy informacyjnej zarządzania dziedzictwem kulturowym	W	0	0	0	1	-1	-		
		• Liczba gminnych ewidencji zabytków	G	125	127	141	177	-36	79%		
		• Liczba gminnych programów opieki nad zabytkami	G	19	24	30	85	-55	35%		
		• Liczba powiatowych programów opieki nad zabytkami	P	2	2	4	11	-7	36%		
		• Opracowanie wojewódzkiej ewidencji zabytków	W	0	0	1	1	+	100%		
	2. Cyfryzacja zasobów ewidencyjnych dziedzictwa kulturowego w regionie łódzkim	• Opracowanie i stworzenie elektronicznej bazy danych zasobów dziedzictwa kulturowego województwa łódzkiego	W	1	1	1	1	+	100%		

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012–2015

II Atrakcyjność krajobrazu kulturowego		• Liczba zdigitalizowanych gminnych ewidencji zabytków	G	3	10	13	90	-77	14%		
		• Cyfryzacja wojewódzkiej ewidencji zabytków	W	0	1	1	1	+	100%		
		• Liczba muzeów posiadających zdigitalizowane zasoby ewidencyjne	W	27	28	28	71	-33	39%		
		• Liczba muzeów posiadających stronę internetową	W	57	61	62	71	-9	87%		
	3.	Rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi									
		• Liczba przeprowadzonych rewitalizacji	W	37	42	58	63	-5	93%		
		• Liczba wykonanych studiów historycznych	W	2	6	17	10	+7	170%		
		• Liczba katalogów budownictwa regionalnego	W	0	0	1	2	-1	50%		
	4.	Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych									
		• Liczba parków kulturowych	W	2	2	2	10	-8	20%		
	• Liczba przygotowanych aplikacji o uznanie za pomnik historii	W	2	3	5	6	-1	83%			
	• Liczba obiektów priorytetowych i obiektów dworcowych Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej poddanych rewaloryzacji i	W	129	130	132	132	0	100%			

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012–2015

		remontom										
		• Liczba rewaloryzowanych układów zieleni komponowanej	W	9	12	20	14	+	143%			
	5. Poprawa stanu i dostępności zabytków ruchomych w muzeach oraz w obiektach sakralnych	• Liczba muzeów	W	71	76	83	75	+8	111%			
		• Realizacje audiowizualne w muzeach	W	33	33	37	52	-15	69%			
		• Liczba obiektów posiadających zabezpieczenia przeciwpożarowe i antywłamaniowe	W	89	91	97	169	-72	57%			
• Liczba publikacji dotyczących muzeów		W	2	2	2	3	-1	67%				
III Tożsamość wielokulturowa regionu	6. Kreowanie różnorodności kulturowej	• Liczba skansenów	W	25	25	26	27	-1	97%			
		• Liczba skansenów, w których wykonano prace konserwatorskie	W	2	8	10	10	+	100%			
		• Liczba skansenów, w których podjęto działania z zakresu ożywiania skansenów	W	4	9	11	10	+1	110%			
		• Liczba oznakowanych szlaków kulturowych	W	2	2	2	9	-7	22%			
		• Liczba produktów tradycyjnych	W	63	64	75	73	+2	103%			

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2012–2015

		zamieszczonych na liście Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi									
	7. Edukacja kulturowa mieszkańców województwa	• Liczba podręczników edukacji regionalnej	W	1	2	2	2	+	100%		
		• Liczba konkursów wiedzy o regionie	W	0	2	2	2	+	100%		
		• Liczba konkursów fotograficznych prezentujących walory dziedzictwa kulturowego	W	0	1	1	1	+/-	100 %		
		• Liczba przewodników po województwie	W	7	9	9	8	+1	113%		
		• Liczba „Informatorów kulturalnych województwa łódzkiego	W	0	1	1	1	+	100%		

Źródło: Opracowanie własne

REKOMENDACJE DO WPOnZ NA LATA 2016-2019

REKOMENDACJE DO WPOnZ na lata 2016-2019

W wyniku przeprowadzonej analizy realizacji założonych w WPOnZ działań i zadań przeprowadzonych w latach 2012-2013 wynika, że w „Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami województwa łódzkiego na lata 2016-2019” należy uwzględnić następujące elementy:

- tworzenie Krajowej Sieci Najciekawszych Wsi stanowiącej element rozwoju obszarów wiejskich, do której WKZ wytypował Złaków Borowy w gminie Zduny, Żelechlinek i Sławno;
- pomniki historii utworzone Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 października 2012 r. Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny” (poz 1239) i „Sulejów – Zespół Opactwa Cystersów (poz. 1242);
- zaproponowany pomnik historii – założenie kościoła w Boguszycach;
- cmentarz żydowski w Łodzi kandydujący do zamieszczenia na liście UNESCO;
- Szlak Dziedzictwa Poprzemysłowego z Manufakturą i Muzeum Fabryki, które zamieszczono na ERIH;
- założenia Narodowego Programu Rewitalizacji, zawierające działania rewitalizacyjne zabytków Łodzi przemysłowej;
- nowy obiekt reprezentatywny - kamienica poagiellońska w Sieradzu;
- wykorzystanie opracowanej diagnozy budownictwa regionalnego dorzeczy Warty i Bzury do wykonania katalogu budownictwa regionalnego ;
- nowoutworzony skansen Tum – Kwiatkówek;
- Boże Ciało w Łowiczu zamieszczone na liście niematerialnego dziedzictwa UNESCO;
- produkty regionalne wpisane na listę w 2012 i 2013 r.

